

Gida didaktikoa Zinemaren eta Giza Eskubideen Gelak

AS DE CORAZONES

Koordinazioa: Montehermoso Kulturuneko Ikusizko Arteen Arloa
Gasteizko Udala

Giden egileak: Elisenda Polinyà Zinhezbarako

Aurkibidea

1. Zinema eta giza eskubideak	1. or.
1.1 Zinhezba	
1.2 Giza eskubideak	

2. Zinema-gelak	6. or.
2.1. Sarrera	
2.2 Hezkuntza-asmoa	
2.3 Adinak	

3. Familiak	9. or.

- 3.1. Familia Victoria Campsen ustetean
- 3.2. Familia sozializaziorako eragile gisa
- 3.3. Familia egitura motak
- 3.4. Familiaren zereginak
- 3.5. Ezkontzea eta banatzea
- 3.6. Familiaordeak

4. Irudietan murgilduz: filmearen balioespena	19. or.

- 4.1 Laburmetraia
- 4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia
- 4.3 Hiru momentu garrantzitsu AS DE CORAZONES izeneko filmean
- 4.4 Zinema-hiztegia

5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak	25. or.

- 5.1 Nire familia
- 5.2 Etxeko lana
- 5.3 Rolak eta lana
- 5.4 Erdibanatutako ardurak
- 5.5 Nork du urrutiko kontrola?

6. Egizu zerbait	39. or.

7. Gehiago jakiteko	41. or.

8. Peters-en mapa	58. or.

Harremanetan jartzeko: Zinhezba
Programa Zuzendariak:
Helena González
Nieves Prieto

Tel.: 945 278 676
info@zinhezba.org

1. Zinema eta Giza Eskubideak

1.1 Hitzaurrea

Zinemari eta giza eskubideei buruzko gela hauetan parte hartuko duten haur eta gazte gehienek azkenaldian zinera joateko aukera izango zuten edo, gutxienez, beren film gogokoenen DVDren bat etxean ikusteko aukera izango zuten. Zineen karteldegiek proposamenen aukera eskaintzen digute generoei eta tematikei dagokienez, arrazoi komertzialengatik gehienak iparramerikarrek ekoitzirikoak badira ere, "entertainment industry" deituriko arloan nagusi baitira, hots, "entretanimenduaren industrian".

Irabazi-asmorik gabeko elkarteak dugu Zinhezba; neska-mutilen artean ezaguna eta ohikoa da, eta ikus-entzunezko euskarri bihurtzeko ideiarekin sortu zen, zine-areto gehienek ahaztuta duten genero batera hurbiltzeko gune izateko: Giza Eskubideen Zinema, entretenitzeko errealitatez gain gogoeta egiteko errealitateak ere eskaintzen dizkiguna. Uste dugu ondo dagoela tarteka zinera dibertitzera eta ebaditzera joatea, baina beharrezkoa da, halaber, istorio eta problematikei aurrez aurre begiratzea, urrunekoak izanagatik ere gero eta gehiago hartzen baikaituzte eraginpean mundu globalizatu honetan. Ahalegin txiki bat eskaintzen dugu aldatzen ari den eta bertako kide garen mundu hori ulertu eta hobeto ezagutzeko.

Zinema arma boteretsua da horretarako: mugimenduan dagoen argia gure erretinatik sartzen da gure garunera, emozioa eraginez eta gure imajinarioan beste errealitate bat finkatuz. Ikus-entzunezko bitartekoek, ezaugarritzat dituzten hizkuntza motak tarteko, gaitasunak estimulatzeko, globalizatzeko, sintetizatzeko, harremanak ezartzeko eta informazioak prozesatzeko, eta ikasteko beste bide baten garapena dakar horrek. Ikasleak, gero eta neurri handiagoan gainera, sozializatu egiten dira ikus-entzunezkoen eta informatikaren arloko bitarteko eta teknologien bidez, sarritan indarkeriazko edukiak biltzen dituztenak. Kontzientzia kritikoa sortzea beharrezko erreminta gertatzen zaie jasan behar dituzten irudi negatiboen bonbardaketa etengabetik babesteko.

Hori horrela, giza eskubideetan oinarrituriko hezkuntza (GEH) bultzatzen dugu, hots, prozesu bat, horren bidez pertsonak beren eskubideei buruz eta besteen eskubideei buruz ikas dezaten, ikaskuntza interaktibo eta parte-hartzaile baten esparruan. Giza Eskubideetan oinarrituriko Hezkuntzak jarriren eta jokabideen aldaketa du aztergai, baita jakintzen eta informazioaren trukearen sustapena ere, eta hori guztia bakearen aldeko kultura batera bideratuta.

Komunikabideei esker iristen zaizkigun informazioek mundu osoan eskubide horiek izaten dituzten etengabeko urraketei buruz ohartarazten digute, mundu horrek blokeatu egiten baikaitu sarritan. Informazio zatikatu eta berehalako horren aurrean, giza eskubideetan oinarrituriko prestakuntza sakona proposatzen dugu, prestakuntza horren garrantziaz kontzientziatu eta ekintzarako motibatuzko, gizarte-sektore guztiak inplikatzeko hori aldarrikatzeko: hezitzaileak, gurasoak, gazteak, juristak, artistak, gizarte-hezitzaileak, sindikalistak: Giza eskubideak guztientzat dira eta guztien artean defendatzekoak dira.

1.2 Giza eskubideak

Justiziazko gutxieneko eskakizun moralak

Giza eskubideak edozein gizakik gizaki izateagatik galda ditzakeen oinarrizko eskakizunak dira, eta eskakizun horiek ezinbestean bete beharrekoak dira, gizaki moduan garatzeko oinarri-oinarrizko premiak edo beharrianak direlako. Funtsezko eskubide horiek gabe nekez egin daiteke bizimodu duin bat. Gizakiarentzat hain beharrezkoak direnez, honela izendatzen ditugu:

- **Unibertsalak:** gizaki guztiei aitortu behar zaizkie, inor baztertu gabe. Gizaki guztiei gizaki direla aitortuz bermatu behar zaizkien gutxieneko eskakizunak dira.
- **Lehentasunezkoak:** beste eskubide batzuekin gatazka sortuz gero lehentasunez babestu behar direlako.
- **Negoziatu ezinezkoak:** inongo gizarteak ezin dizkie bere kideei eskubide horiek ukatu. Adibidez, gizarte batek une jakin batean herritar guztien “eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak” betetzeko beharrezko baliabideak ez baditu, ezin du egoera hori besterik gabe onartu, gauzak aldatzea ezinezkoa dela argudiatuta; aitzitik, ahalegin guztiak egin behar ditu beharrezko baliabide guztiak lortzeko eta banatzeko, guztiek beren eskubideak erabiltzeko modua izan dezaten.

Gainera, gizarte guztiek lagundu behar lukete mundu osoan gizaki guztien eskubideak errespetatu daitezen, beren gizarte edo herrialdea edozein dela ere.

Hitz gutxitan esanda, giza eskubideak JUSTIZIAZKO GUTXIENKO ESKAKIZUN MORALAK dira, eta eskakizun horiek bete egin behar dira, horiek gabe ezin baita bidezko gizarte bat eta bake eta armoniazko mundu bat eraiki.

Giza eskubideen belaunaldiak

Giza eskubideak pixkana-pixkana aitortu eta onartu dira historia zehar, oraindik amaitu ez den ikaskuntza moraleko prozesu baten bitartez. Prozesu horretan bereiz ditzakegun hiru aldi edo aro nagusiei giza eskubideen “hiru belaunaldiak” esaten diegu.

- **Lehen belaunaldia: Askatasunerako eskubideak**

“Lehenengo belaunaldia” eskubide zibil eta politikoena da. XVI. mendearen hasieratik burgesia Antzinako Erregimenari aurre egin eta honako eskubideak aldarrikatzen hasi zen: bizirako eta segurtasun fisikorako eskubidea, pentsatzeko eta iritzia askatasunez adierazteko eskubidea, norberaren herriko gobernuan parte hartzeko eskubidea, legezko arrazoirik gabe atxilotua ez izateko eskubidea, inpartzialtasun-bermeekin epaitua izateko eskubidea, jabetza izateko merkataritzan askatasunez jarduteko eskubidea eta abar. Oro har, esan dezakegu eskubide horiek oinarrizko balio moral bat dutela gidari: askatasuna.

- **Bigarren belaunaldia: berdintasunerako eskubideak**

“Bigarren belaunaldia” eskubide ekonomiko, sozial eta kulturei dagokie; adibidez, lanerako eta bidezko soldata izateko eskubidea eta etxebizitza, osasuna, hezkuntza, kultura, erretiro-saria eta abar izateko eskubidea.

Eskubide horiek batez ere langileen mugimenduak aldarrikatu ditu azken mende hauetan. Horien bidez benetako laguntza edo babesa eman nahi zaie lehenengo belaunaldikoei; izan ere, eskubide zibilak eta politikoak nekez erabil daitezke, gutxieneko sarrera ekonomiko batzuk, gaixotasunei aurre egiteko laguntza edo gutxieneko kultura-maila izan ezean. Era horretako eskakizunak onartu ahala pentsamolde berri bat zabaltzen hasi zen; horren arabera, estatuaren eginkizuna ez zen besterik gabe ordena publikoa eta kontratuak betetzea, baizik eta modu positiboan jardutea, lehenengo belaunaldiko eskubideak bakar batzuen mesederako bakarrik izan beharrean denon esku egon zitezen. Horregatik, esaten dugu bigarren belaunaldi horretako eskubideak berdintasunerako eskakizunen multzoan sartzen direla.

- **Hirugarren belaunaldia: Elkartasunerako eskubideak**

“Hirugarren belaunaldiko” eskubideen arabera gizaki guztiek dute eskubidea ingurune osasuntsu batean jaio eta bizitzeko. Kutsadura eta zaratarik gabeko ingurune batean eta bakean dagoen gizarte batean jaio eta bizitzeko eskubidea ere badute. Eskubide horiek ez dira oraindik nazioarteko adierazpen batean jaso, baina aurrekoak bezain funtsezkoa dira: izan ere, kutsatutako ingurune batean edo gerra dagoen leku batean bizi denak nekez erabil ditzake lehenengo eta bigarren belaunaldietako eskubideak.

Nazioarteko elkartasuna funtsezkoa da hirugarren belaunaldiko eskubideak erabili ahal izateko. Nola lor liteke ingurumeneko kutsadura kentzea, herrialde batzuek ez kutsatzeko konpromisoa hartu arren, beste batzuek hartzen ez badute? Nola lor liteke gerrak betiko amaitzea, herrialde guztiek arma-trafikoa kontrolatzeko konpromiso tinkoa hartzen ez badute?

ESKUBIDEAK MUNDUAN ETA TOKI BAKOITZEAN ERRESPETATZEA

Eskubide zibil eta politikoak

Arlo horretan erdietsi den lorpenik handiena esklabotasuna ezeztatzea izan da, mundu osoan jarduera hori egiteko debekua betetzen den neurrian behintzat. Aipaturiko debekua 1956ko irailaren 7ko nazioarteko hitzarmen baten bidez ezarri zen. Hala ere, gaur egun herrialde askotan oinarritzko eskubideen urraketa sistematikoa eta masiboa

da: torturak, desagertzeak, legez kanpoko atxiloketak, presoek tratatu txarrak ematea, emakumeen bazterketa eta abar.

ONUren ahaleginak

Berez, nazioarteko komunitateak hartu behar luke bere gain bortxaketa horiek salatzen eta beharrezko neurri eraginkorrak hartzeko ardura, ONUren bitartez (horren helburu nagusia giza eskubideen babesa eta sustapena baita), oinarritzko askatasunak errespetatzen ez dituzten gobernuek beren jokabidea zuzen dezaten. Baina, jakina, erakunde horrek ezingo du ezertxo ere lortu, baldin eta askatasun horiek errespetatzen dituztela dioten herrialdeek laguntza material eta morala ematen ez badiote. Esperientziak erakusten digunez, nazioarteko erakundeek giza eskubideak errespetatzen ez dituzten gobernuei presioa egitea oso neurri eraginkorra izan daiteke herrialde horiek giza eskubideen arloan beharrezko berrikuntzak egin ditzaten.

Herriarren ekimenak

Oinarritzko askatasunak sendotzeko beren borondatez zerbait egin nahi duten herriarrek gobernu kanpoko erakundeak (GKE) aukeratu ohi dituzte horretarako; adibidez Nazioarteko Amnistia, Nazioarteko Gurutze Gorria edo beste hainbat, erakunde horiek munduko herrialde askotan ari baitira lanean, eskubide horien bortxaketak salatzen eta biktimei laguntzen.

Gosea

Bigarren belaunaldiko eskubideei dagokienez, honako xehetasunak nabarmendu behar dira. Hirugarren Mundua esaten diogun horretan milioika lagun daude bizirik irauteko gauzarik beharrekoenak ere ez dituztenak. Janari falta, sendatzeko moduko gaixotasunak ezin sendatzea eta analfabetismoa dira munduko arazo nagusietako batzuk. Miseria da munduan gertatzen diren heriotzen arrazoi nagusia, nahiz eta, teknikoki, denon gutxieneko premiak betetzeko aukerak egon. Baina arazoa morala da, ez teknikoa. Azken batean, gizakien arteko elkartasun-ezagatik gertatzen da hori.

Lan-baldintza ezin txarragoak

Gaur egun herrialde askotan badira pertsona asko eta asko, tartean ume ugari, lan-baldintza guztiz osasungaitzetan lan egin behar izaten dutenak, egunean hamabi ordu edo gehiago sartuz, gizarte-segurantzarik edo langabeziarako laguntzarik gabe, eta ia-ia batere eskubide sindikalik gabe. Herrialde aberatsek ez dute hori gertatzeko eragozpenik jartzen, haien enpresak berak baitira herrialde horietan eskulan merkea eta erraza aurkitzen dutenak. Herrialde aberatsetako sindikatuek bai, protesta egiten dute, besteak beste era horretako lanak hartzeak Lehen Munduan lanpostu askoren galera sortzen duelako. Ginebran (Suedia) egoitza duen Lanaren Nazioarteko Erakundea (LANE) ONUren gidaritzapean ari da lanean era horretako arazoei irtenbidea bilatzeko. Hala ere, erakunde horretako herrialdeak arazo horiek konpontzeko beharraz erabat jabetzen ez badira, erakunde horrek bakarrik ezer gutxi egin ahal izango du.

Bakea eta oreka ekologikoa: premia-premiazkoa da elkartasunezko irtenbide bat bilatzea hirugarren belaunaldiko eskubideei dagokienez; salatu beharra dago herrialde aberatsenetako gobernuek ez dutela erabateko konpromisoa hartu kutsadura eta arma-trafikoa kontrolatzeko. Hori dela-eta, enpresa handiek kutsadura sortzen jarraitzen dute eta herrialde pobreetako gerra-gatazketan ari direnek erraz asko aurki ditzakete gerran jarraitzeko behar dituzten armak. Hala eta guztiz ere, ONUren agentzia batzuk eta GKE ugari sekulako ahalegina egiten ari dira natur ingurunea babesteko (ADENA, Greenpeace eta abar) eta beste erakunde batzuk gerra dagoen lekuetatik ihesi

doazen errefuxiatuez arduratzen dira (ACNUR, Mugarik gabeko Medikuek, Munduko Medikuek eta abar)

Giza eskubideen aldeko ekintza

- Geure ingurunean

Batzuetan gu geu gara inguruan ditugun pertsonen eskubideak urratzen ditugunak, edo isildu egiten gara beste batzuek hori gure aurrean egiten dutenean. Badira etxekoandre batzuk beren familiako gainerako kideen mespretxua eta ia-ia esklabotasuna jasan behar dutenak. Ume batzuek beren ikaskideen bazterketa eta tratu txarrak jasan behar izaten dituzte. Batzuetan pertsona batzuei utzi egiten diegu eskolako materiala edo beste norbaitenak diren gauzak hondatzen, bidegabekeria bat egiten ari garela pentsatu gabe. Beste batzuetan, berriz, ingurumena zaborrez, zarataz edo kez kutsatzen dugu eta ez gara ohartzen denon eskubideen aurkako zerbaitegiten ari garela. Hitz gutxitan, giza eskubideak defendatzeko lehenengo guk geuk errespetatu behar ditugu, gure ingurunean bertan, eta geure buruari galdetu ze bidegabekeria egiten edo onartzen ditugun eta zer egin behar dugun egoera hori nolabait hobetzeko.

Giza eskubideen aldeko ekintzarako jardunbide orokorrak

Giza eskubideak gure ingurunean bete daitezen erne egoteaz gainera, horiek estatuan eta nazioartean sustatzeko egin litezkeen lanetako batzuk adierazi nahi dizkizuegu jarraian:

1. Horien berri ematea: pertsona guztiei ezagutaraztea, beraiek aldarrika ditzaten, eta eskubideak babesten laguntzea.
2. Agintariei eta partikularrei horiek betetzeko exijitzea, horretarako dauden legezko bide guztiak erabiliz: protesta-gutunak, sinadura-bilketa, manifestazioak eta abar.
3. Elkarrekin sortu eta horien alde lanean ari diren boluntarioen erakundeetan parte hartzea (ikusi aurkibideko 6. puntua).

2. Zinema eta giza eskubideei buruzko eskolak

ZINHEZBA irabazteko asmorik gabeko elkarte da eta zinema, hezkuntza eta bakea bultzatzen ditu.

ZINE, HEZKUNTZA eta BAKEA

Aurreko bi urteetan bezalaxe aurten ere Zinema eta Giza Eskubideei buruzko Eskolak egingo ditugu Euskadiko hainbat eskoletan; orain arte 5.600 ikaslek baino gehiagok parte hartu dute.

Hezkuntza-xedea

Zinema-eskolen helburua pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea da, balioetan heziz, eta horri begira ikus-entzunezko baliabidea hori erabiltzen dugu desberdintasun-egoerei buruzko jarrera kritikoa sustatzeko.

Alde horretatik, gure helburua da beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdintasun guztiak errespetatzeko: sexua, arraza, iritzia, erlijioa eta premiak; giza eskubideen urraketak identifikatzen ikastea eta sufritzen dutenenganako elkartasuna sustatzea; ingurune hurbilean eta hortik kanpo irtenbideak bilatzeko lanean sakontzea eta gizartearen aldatzeko jarrera aktiboa sustatzea.

Honako hau ere egin nahi dugu...

1. Pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea, balioetan oinarritutako hezkuntzaren bidez.
2. Ikus-entzunezko baliabideei buruzko jarrera kritikoa garatzea, irudia ezagupenen unibertsoan txertatu ahal izateko.
3. Zinema-hizkuntza hobeto ezagutzea, sentsibilizazioa eta kontzientziazioa lortu ahal izateko bere adierazpen-baliabideak erakutsiz.

4. Beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdin denari errespetua izateko.
5. Giza eskubideen bortxaketak identifikatzea dagokien eremu guztietan eta sufritzen dutenenganako elkartasuna bultzatzea.
6. Eskubideak eta eskubide-urratzeak bereiztea, eta horretarako munduko eta estatuetako dokumentu eta adierazpen unibertsalak erabiltzea.
7. Giza eskubideen aldeko jarrera positiboak erakusten dituzten albisteak eta informazioak aurkitzea.
8. Leku bakoitzean eta munduan aukera litezkeen irtenbideak hobeto ezagutzea eta ekintza bultzatzea, ikasleen partaidetzaren bitartez.
9. Informazioa emateko hizkuntza eta adierazpideak aztertzea: prentsa, komikiak, zinema, erreportajeak... pertsonen eskubideak urratzea aztergai hartuta.
10. Pertsonen errespetu handiagoa izatea, beren adina, sexua, arraza, iritzia, premia eta kultura edozein dela ere.

Adinak

Zinema-eskolak 8 eta 18 urte bitarteko ikasleentzat eginak dira. Urteko programazioa adin-talde bakoitzarentzat egokitzen dugu, honako multzoak osatuz:

- 8 eta 12 urte artekoak
- 12 eta 16 urte artekoak
- 14 eta 18 urte artekoak
- 16 eta 18 urte artekoak

Zeharkako hezkuntza

Eskola hauetarako giza eskubideekin zerikusia duten hainbat gai proposatzen ditugu; era horretan, irakasleek, hezitzaileek eta ikastetxeetako kideek edukiak gelan landu eta zentroaren proiektuan zeharka sartu ahal izango dituzte irakasgai desberdinen bitartez.

Filma ikusi ondoren (euskaraz eta gaztelaniaz) gizarte-hezkuntzazko tailer bat egingo dugu gogoeta pertsonal eta kolektiboa egiteko; horren osagarri gida didaktikoa prestatu dugu, irakasleek edukiak ikasgelan lantzen jarraitzeko modua izan dezazuen.

Gidaren egitura

Proposamenaren irizpide orokorra filmari buruzko galdera egokiak egiten jakitea da, ematen digun informazio-mota behar bezala balioesteko eta aztertutako arazoei dagokienez duen ikuspegia zehazteko.

Gida didaktikoa filma du abiapuntu eta elkarren osagarri diren 5 atal ditu, era honetan antolatuak:

- Lehenengo atalean zinema, hezkuntza eta giza eskubideak lotzen ditu ZINHEZBAREN proposamenaren bidez.
- Bigarren atalean azterketa sozial, politiko, kultural edo ekonomikoa egiten da, landu beharreko gaiaren arabera, eta hori hezkuntzarako erreferentzia-material gisa erabiliko da.
- Hirugarren atalean, hezkuntzaren eta giza eskubideen arteko lokarri den filmaren beraren azterketa egiten da, eta ikus-entzunezko baliabidea hezkuntza-tresna gisa erabiltzen da. Giza eskubideen inguruko gai batzuk lantzeko aukera emango dizueten funtsezko ideiak ateratzen dira. Atal horretan ikus-entzunezko baliabide horri buruzko oinarritzko glosategi bat aurkituko duzue.
- Laugarren atalean jardueretarako proposamen bat egiten dizuegu; helburu zehatzak, aztertu beharreko kontzeptuak, erabili beharreko jardunbideak eta haur eta gazteengan sustatu beharreko jarrerak azaltzen dizkizuegu; aldeztu aurretik garbi utzi behar dugu horiek ez direla baliabide berriak, ikasgelan zuen pedagogia-lanerako lagungarri izan daitezkeen jardura eta iturriak baizik, eta aurrerantzean ere jarraipena izan beharko dutela. Oso garrantzitsua da eskolako hezkuntza-komunitate guztiak bere konpromiso pedagogikoaren bidez Giza Eskubideak defendatzea.
- Gidaren azken atalean bertako gaiak aztertze oso baliagarriak iruditzen zaizkigun baliabide batzuk azaltzen dizkizuegu, taldearen jarduerak bere premien arabera egokitu ditzazuen.

3. Familia

3.1 Familia Victoria Campsen ustetan

3.2 Familia sozializaziorako eragile gisa

3.3 Familia egitura motak

3.4 Familiaren zereginak

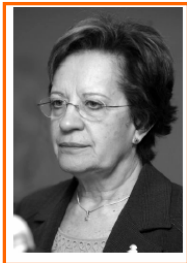
3.5 Ezkontzea eta banatzea

3.6 Familiaordeak

3.1 Familia Victoria Campsen ustetan

Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Etikako katedraduna.

Gizarteak, oro har, bezalaxe familiak ere, erakunde gisa, hainbat aldaketa izan ditu eta horrek bere egitura zein zereginak eragin ditu. Zereginen artean bi azpimarratzeko modukoak direla uste dut, familia izatearen oinarritzko justifikazioa izan eta horrela izaten jarraitzen dutelako.

Lehenengo zeregina **maitasun**, afektu, hurbilenekoen, eta horien barruan ahulenen zaintza **gune** gisa burutzen duena da. Familiak norbanakoa babesten du, gizartean dituen bestelako harremanek gupidarik gabe egiten dizkioten erasoetatik, hain zuzen. Familiari egozten zaizkion krisialdi guztien gainetik mantentzen da zeregin hori. Are gehiago, esan daiteke familiak inoiz entzun gabeko eraldaketak izan dituela, desagertzeraino iritsi gabe, afektuekin zerikusia duen zeregin hori erabat beharrezko delako. Eten gabeko banatzeek, guraso bakarreko familiek, homosexualek osatutako familiek agerian uzten dute familia egitura ezin dela aldatu familia tradizionalaren oso antzekoa den zerbaitengatik ez bada.

Afektu edo zaintze zeregin horren inguruan esan beharra dago gehienetan amek edo emakumezkoek, oro har, burutzen jarraitzen dutela. Gizonezkoei behin eta berriro egiten zaie dei familiaren zereginak bere gain har ditzaten, baina laguntza baino ez izaten jarraitzen dute. Oso kasu bakanetan banatzen da era simetrikoan zaintze zeregin hori, benetan ardura erdibanatua izateraino. Halaber, generoen arteko desberdintasun horrek familiaren **bigarren zeregin**ean du eragina, eta zabalago arituko naiz horretaz, **sozializazioarekin eta haur, nerabe eta gazteen prestakuntzarekin** du zerikusia.

Pertsonen prestakuntza, sozializazio gisa ulertua, baina, bereziki, balio etikoen eta errealitatearen nolabaiteko ikuspegiaren transmisio gisa, gehien bat familiari dagokio. Familia ez da balio horiek irakasten diren toki bakarra, baina dudarik gabe, bai funtsezkoena. Ideia zabaldua da gaur egun gurasoak gutxiago arduratzen direla haurrez eta denbora gutxiago dutela haiekin egoteko.

Eta emakumezkoen bizitza estiloak gero eta antza handiagoa du gizonezkoenarekin, baina lehen esan dudan bezala, inork ez ditu ordeztu, ia beti, bakarrik burutu duten hezkuntza zereginean, ezta ardura benetan erdibana betetzen lagundu ere. Familiek aiton-amonen edo umezainen esku utzi behar izaten dute hezkuntza, edo gurasoak ez dauden bitartean haurrak entretenitzen dituzten hainbat jarduera baliatzen dituzte.

Dena den, ez dut uste bidezkoa denik esatea gaur egungo gurasoak beste garai batekoak baino gutxiago arduratzen direla haien haurren hezkuntzaz. **Denbora** gutxiago dute. Edo lehentasunak beste era batez banatzen dituzte –insistitu behar da horretan–, emakumezkoek lehentasunen aukera gero eta zabalagoa dute. Gaur egungo gurasoak, oro har, kultuagoak dira, seme-alaba gutxiago izaten dituzte eta oso kezkatuak daude hezkuntzarekin. Agian, gehiegi eskatzen diote familiari, eta horrek konpromisoekiko nolabaiteko ahultasunari lotua, hainbeste ikusten diren banaketetara eramaten du, seme-alaben prestakuntzaren jarraikortasunean eragiten dutenak, hain zuzen. Edozein modutan, ez dut uste arazoa prestakuntzarekiko utzikeria edo ezaxolakeria denik, hari ekiteko nahasmena baizik.

Inork ez du guraso izaten ikasten. Egunez egun eta espero ez diren zailtasunen aurrean, bat-batean egin behar den erantzukizuna da. Dena den, gizarte eta ideia homogeneoagoak ziren eta definituago zeuden erreferentzia puntuak zituzten garaietan, ezusteko eta inoiz ikusi gabeko egoera gutxiagori aurre egin behar izaten zien hezteko zereginak. Gure kasuan, frankismoaren hezkuntza izan duten belaunaldiak modu horiek errepikatzeari uko egin zioten. Diziiplina edo derrigortzeko modu guztiak baztertu zituzten, itxuraz dogmatikoak ziren edukiak, eta abstrakzio huts soilekin gelditu ziren, are gehiago, nola jokatu behar den, zerk merezi duen lehentasuna, zein tratu merezi duten besteek, zer esan nahi du sor den begirunea irakasteko metodo eraginkorrik gabe gelditu ziren. **Transmititu beharreko eduki argiak ez izateak eta autoritario agertzeko beldurrak eragin dute seme-alabekiko gurasoen autoritatea ia desager dadin.**

Hezkuntza zorrotz eta gogorraren kontrako erreakzio horri ongizate ekonomikoaren eta sozialaren hazkundea gehitu behar zaio, zeinen ondorioz gurasoek seme-alabei eman ahal dizkieten gauzak ukatu nahi ez baitizkiete. **Kontsumoaren gizarteak** eskaintza bukaezina eta mugaezina izaten ohitu gaitu. Kontsumitzeko bultzadari nola aurre egin ikasi egin behar da, erakutsi behar digute, gizarteak kontrakoa erakusten baitu: eros daitekeen guztia erosi, mugarik gabe. Horrek guztiak **gehiegi babesten dituzten gurasoen eta** luzatutako heldugabezia eroso finkatuta dauden **lainezaz beteriko seme-alaben** belaunaldiak eragin ditu. Galdetu beharko da ea heldugabezia ez ote den gehiago gurasoengan seme-alabengan baino. Psikologiaren eztandak ez du joera hori zuzentzen lagundu; zirraren ontasunak azpimarratzen ditu, haurrak gehiegizko arauekin frustratu edo traumatizatzeko beldurra eta motibazioaren garrantzia nabarmendu du psikologiak, printzipioz egin nahi ez duguna egiteko esfortzua eta sakrifizioaren ordeiz

Eskola eta familiaren arteko harremana ez da idilikoa. Konplizitate eta elkarrekiko esker ona emateko harremana izateari utzi dio. Familiek ikastetxetik jokaera ez zuzenak murriztera bideratutako edozein jarduera lagundu beharrean zentzuratzen ohi dituzte. Irakasleak, oro har, mesfidati agertzen dira gurasoek hain seme-alaben hezkuntzan jotzen duten paper murriztuaren inguruan. Elkarri leporatzen dizkiete hezkuntzari loturiko akats guztiak.

Hedabideek, telebistatik internetera eta bideo-joko zein sakelakoetatik pasatua, haur eta nerabeak indarrez erakartzen dituen ingurunea osatzen dute, eta haurren prestakuntzan dituzten balizko eragin kaltegarriak zehaztea erraza ez bada ere, egia da beste bideetatik hel daitezkeen eragin positiboak kontra jotzen dutela alde baino. Familia inpotente eta ez gauza sentitzen da hedabideekiko mendekotasuna

kontrolatzeko eta seme-alabek mota guztietako edukiak ikus dezaten ekiditeko. Oro har, errua telebistari leporatzen dio eta du ezer egiten.

Aurrean esandakoak familia errealitate bat azaltzeko arrazoi batzuk ematea du helburu, hain zuzen, honako faktoreek definitzen duten familia errealitatea:

- Gurasoek autoritate gutxiago dute.
- Haurren gehiegizko babesa eta gehiegizko permisibitatea.
- Hedabideek buruturiko sozializazioaren aurreko inpotentzia.
- Formekiko mespretxua.
- Eskola erakundearekiko begirune eza.
- Balizko proposamenak

Anthony Giddensen, La tercera vía izeneko liburuan “familia demokratikoa” izenburua duen kapitulua dago. Familia tradizionalaren desintegrazioaren aurrean kontserbatzaileek iraganera itzultzea proposatzen dutela dio: abortatzeko oztopoak jartzea, familia forma berriak debekatzea, guraso bakarreko etxeak egon ez daitezen bultzatzea. Ezkerraldeak, berriz, aniztasun eta askatasunaren balioetan oinarritu beharko luke haren proposamena, sexuen arteko berdintasuna, familiaren demokratizazioa sustatzeko, zeina elkarrekiko begirune handiagoa eta autoritatearen negoziazioa baita.

Nire ustez, proposamen horrek “bizitza estilo berriei” amore ematen die gehiegitan, hots, estilo horietatik eta beste ezereen aurretik pertsonaren autonomian jarritako enfasitik eratorritako hainbat alderdi zuzentzen saiatu ere ez du egiten, eta horrek ekiditen edo zaildu egiten du disfuntzio larriak zuzentzea, adibidez, gurasoen autoritatearen galera.

Nire iritziz, familiei laguntzeko politika batek, seme-alabak hezteko ardura bien artean banatzeko xedez, ondoren adierazten diren jarduerak proposatu beharko lituzke:

- Eskola eta familia prestakuntza adostea.
- Familia eta lan bizitza uztartzea.
- Lan egiteko adina duten gazteek gizarte zerbitzua burutu dezaten sustatzea.
- Balio instrumentaletan hezteak, haiek gabe helburu bat duten balioak erretorika hutsa baitira: disziplina, esfortzua, nork bere burua ukatzea, mugen kontzientzia, konstantzia (Javier Elzo).
- Konpromisoaren balioa familia bizitzaren elementu nuklear gisa sustatzea.

Iturria: Baketik aldizkaria. Arantzazuko bakearen aldeko zentroa

3.2 Familia sozializazioarako eragile gisa

Bizirik jarraitzeko gizakiok helduen laguntza behar dugu, denbora luze batez. Hori dela eta, gizarte guztiak, oro har, familia izenez ezagutzen dugun pertsona taldeen inguruan antolatu dira. Gizaki talde desberdinek haien elkarbizitza antolatzekeko asmatu duten modalitate aniztasuna dela eta, ezinezkoa da zehatz mehatz eta erabateko balioaz definitzea familia bat zer den. Horregatik mota horretako taldeez ari garenean familia egituraz aritzea egokiagoa da, nabarmentzeko familia era askotara antolatu dela, gizarte mota eta une historikoaren arabera. Baina, alde batera utzita zein den bere egitura – **ahaidetasun** harremanen forma, ezkontza ohiturak, joera sexualaren kontrol tipoa, edo bestelako edozein funtzioa

burutzearena– familiak haurra mantendu eta sozializatzeko zeregina betetzen du, eta aldi berean, gizarte kontrola mantentzen du; sozializatzeko lehen agentea da, ez, besterik gabe, jarduten duen lehena izateagatik, gehien bat, haren eraginaren nolakotasunengatik baizik.

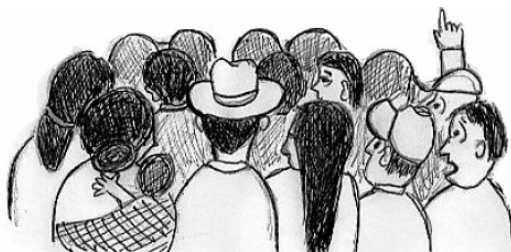
Hautzaroan hasten da gizakiaren gizarteratzea. Eta familiarekin ikasten ditu, alde batetik, hainbat jokaera: jan, lo egin, babesa bilatu, maitatu, komunikatu, eseri, agurtu, dibertitu, barre egin, keinuak egin, garbitu, jolastu, jantzi, haurrak heztearekin zerikusia dutenak, eta bestetik, balioak, arauak eta jokabide teknikak, gizarte egitura zehatza, kode morala barneratzen ditu, ondo egina eta gaizki egina dagoena ikastea, zein jardunbidek merezi duten sari edo onespren seinalea, eta zeintzuk zigor edo agirako, eta horrek zer dakarren. Horri guztiari gehitu behar zaio, talde primario horretan kideen artean ezartzen diren harremanetan kide bakoitza bere osotasunean hartzen dela eta ez haren nortasunaren alderdietako bat bakarrik, gizakien arteko elkarketa gehienetan gertatzen den bezala. **Beraz, familian ikasketa eta barneratze emozional sakona sortzen da, eta horrek bihurtzen du eragin ahaltsuenen iturria izatea kidearentzat, edozein gizartertan.**

Jaioberriaren ahultasun eta mendekotasuna nahiko arrazoi dirudite nolabaiteko familia egitura osa dadin justifikatzeko, baina ez du azaltzen eragin horren iraupen luzea. Azalpena familiak norbanakoak gizartearekin konektatzeko burutzen duen zeregin funtsezkoan dagoela dirudi, giza bizitza hasten denetik familiak burutzen duena, hain zuzen; gizarteari oinarritzko laguntza ematen dio norbanako bakoitza indibidualki sozializatzen eta gizarte nortasuna ematen, eta norbanakoei bidea irekitzen die gizartean integratzeko nortasun indibiduala eraikitzen duten bitartean. Funtsezko rol horrek ahalbidetzen du ulertzea zergatik familia harremanak, intimitatearen eremukoak izanik, inoiz ez dira gai pribatu izan eta beti izan duten gizartearen kontrol zorrotza. Ugaltzeak eta seme-alaben hezkuntzak gizarte mailan duen garrantziaren izenean, beste erakunde sozial batzuek familiaren gaineko esku hartze zorrotza izan dute. Adibideren bat jartzearen, mendebaldean, estatuak arautzen du ezkontzeko gutxieneko adina zein den, ezkontideek bere egiten dituzten betebeharrak eta seme-alabekiko begirunea, baita banatzeko moduak, banatze horiek konpontzeko moduak ere, eta debekatzen du pertsona bat batekin baino gehiagorekin ezkon dadin, aldi berean. Eliza katolikoak, kasu, ezkontza sagaratzen du eta banaezintzat jotzen du horrela lotutako bikotea.

Iturria: www.salesianosbilbao.com

3.3 Familia egitura motak

Duela gutxira arte, soziologo eta antropologoek uste zuten familia egiturak jatorrizko nahasketa moduko batetik abiapuntutako bilakatzeko bideari jarraitu ziola, ondoren familia egitura gero eta txikiagoak sortzen joateko. Horrela, lehen familia antolakuntza modua **klana** izan zen. Ondoren, **familia zabalera** pasatu zen, eta bukatzeko, gaur egun, mendebaldean nagusi den sistema: **familia nuklearra**.

Bilakaeraren ikuspegi hori ez dator bat errealitatearekin; izan ere, familia unitatearen tamainan era erabakigarrian eragiten duten beste faktore badaude. European zehar, familia antolakuntza eta tamainaren arrastoari jarraituz gero, hona hemen ikusiko duguna: lurraldeko ipar-ekialdean familia murriztua da nagusi; familia zabala, berriz, mendi aldeetan eta artzaintza nagusi den lurraldeko eremuetan, Portugalko Miñotik Austriako alpeetara; eta jabetza handiei lotutako familiak ekialdean dira nagusi. Industria gizartearen bilakaera dela eta, familia nuklearraren eredua nagusitzen ari da Europa osoan. Horrek erakusten digu **gertakari historikoek ere familiaren tamaina eta egitura zehazten dutela**. Gauzak horrela, Frantzia, Erdi Aroan, familia moduak desberdinak ziren lasaitasun politikoa zegoenean edo egonkortasun eza zegoenean. Estatua ondo antolatua zegoenean eta norbanakoen babesa eta bakea ziurtatzen zuenean, ahaideetatik bereizten ziren pertsonak familia nuklearrak osatzeko, baina egonkortasun eza nagusi zenean familiak batu egiten ziren familia zabalak osatzeko.

Sailkapenak ezartzeko ahaleginean, soziologoek gauza bakarra argitu ahal izan dute, hots, amak eta seme-alabek aparteko taldea osatu dutela, baina beti sailkapen batera mugatu ezin diren bestelako familia loturen zati izanik. Ezintasun hori erakusteko bi adibide hauek balia daitezke:

Indiako Nayarren kasua da lehena, zeinetan anaiak eta arrebak, bere seme-alabekin batera, familia nuklearra osatzen baitute. Seme-alabak izan eta gizartearen onartua izateko, nayar emakumeek lau eguneko zeremonia pasatu behar dute, zeinetan senar batekin lotuko baitira, baina etxebizitza aldatu gabe, hau da, anai-arrebekin bizitzen jarraitzen dute. Sexu-harremanak dituzte askatasunez, baina diskrezio osoz eta gaeuz. Harrem horietatik sortzen diren haurrak amaren nebak menderatzen dituen etxe unitateetan hezten dira, eta inoiz ez dute aita biologikoa ezagutzen.

Bigarren adibidea **Escandinavian** dago, bertan, **komunitatearen izpirituaren nozioan** oinarritutako egoitza komunitateak osatzen dituzten taldeak aurki daitezke. Normalean, bereizitako unitate pribatuak osatzen dituzte komunitate horiek, eta ekipamendu komun zabalei lotuta daude. Unitate indibidualek tamaina normaleko etxebizitza edo apartamentuak dituzte, hainbat gela pribatu dituztenak, eta tamaina handiagoko espazio komunekin lotuta daude, jangela, sukaldea, egongela, jolasteko gela edo sauna, besteak beste. Espazio horiek kontratu kolektiboa dute, unitate pribatuak, berriz, erosi edo alokatu daitezke indibidualki. Familia kopurua bostetik berrogeita hamarrera hel daiteke.

3.4 Familiaren zereginak

Familiaren bereizgarrietako bat da elkarbizitza formula bakarrean zeregin asko integratzeko duen gaitasuna. Horrek ez du esan nahi bestela ezin direla bete zeregin horiek. Ondoren adieraziko ditugun zereginak erakunde alternatiboen testuinguruan bete daitezke, eta batzuetan erabat berezita daude etxearen inguruetik, adibidez, haurrak hezten dituzten eskolak edo adinekoak zaintzen dituzten asiloak.

Familiak betetzen dituen zeregin nagusietako batzuk dira ondorengoak:

- **Ekonomikoa.** Honakoak bereizi behar dira: ekoizten ez duten kideen mantenua, diru kontuei dagokionez; etxeko zereginen zatiketa, lan munduan dagoen lan zatiketa ikasteko bide gisa; ondasun eta ondareen transmisioa (ondare herentzia, juridikoa, estatus eta agintearena); kontsumo unitate, eta beste batzuk.
- **Ugaltzekoa.** Sexuari dagokionez, ugaltzeko moduan dauden helduen ugaltze jarduerak arautzen dituzte gizarte guztiek. Hori egiteko modu bat izan daiteke sexu harremanak izateko, haurdunaldirako, jaiotzerako eta haurrak hazteko baldintzak definitzen dituzten arauak ezartzea. Gizarte bakoitzak bere arauen konbinazioa eta arlo horretako arauak apurtzeko arauen konbinazioa du, batzuetan bakarra. Arautze horrekin pertsonen arteko harremanak kontrolatzen dira, eta aldi berean, nabarmen lortzen da gizarte kontrola.
- **Hezteko eta sozializatzekoa.** Helburu orokorra da kide gazteenak ezarritako sisteman integratzea, moralari zein legeei dagokienez.
- **Politiko erlijiosoa.** Bi arlo horietako doktrinatzea nahas-mahasekoa eta kolore-askokoa da.
- **Psikologikoa.** Ezkontideen sexu behar eta desioen asebetetzetik, afektu, segurtasun eta esker ona jasotzeko desiora, gurasoentzat nahiz seme-alabentzat, joan daiteke. Adin gehiago duten kideak zaintzea ere horren barruan dago.

Babes psikologikoa taldearen elkartasunean du euskarri. Baina estatuak esku hartzen du era aktiboan bere kudeaketa politikoarekin. Espainian, adibidez, Konstituzioaren 39. artikuluan, gizarte eta ekonomia politikaren printzipio zuzentzaile gisa agertzen da herri aginteek familiaren babes sozial, ekonomiko eta juridikoa ziurtatu behar dituztela. Beste gauza bat da printzipio horiek benetan nola ezartzen diren. Hori alde batetik, baina, bestetik, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalak, 16. artikuluan, familia aipatzen du berariaz, babestu beharreko erakunde gisa.

- **Egoitza izatearena.** Elkarbizitzarako eta babeserako espazioa ezarri edo sortzea da zeregina. Bikotea emaztegaiaren gurasoekin edo haiengandik hurbil bizitzera joaten direnean, egoera matriarkaren aldekoa dela esaten da. Senargaiaren gurasoekin edo haiengandik hurbil bizitzera joaten direnean, berriz, patriarkaren aldekoa dela esaten da. Kokapen berria ematen da bikotea etxebizitza independentean bizi bada. Lehen kasu biek egitura zabalekoak dira, azkenengoa, berriz, nuklearrekoa.

- **Rolak ezartzea.** Kulturen arabera, eta nagusi den ekonomia tipoarekin zuzenean lotuta, familien aginte egitura aldatzen da, eta ondorioz, rolen banaketa eta ezarpena. Senarrak beste kideei kontsulta egin gabe eta haiekin eztabaidatu gabe erabakiak hartzen dituenean familia patriarkala dela esaten da. Formula patriarkala da familia mota nagusia antzinako zibilizazioetan, baina ez bakarrik orduan, greziarren eta erromatarren familia instituzioetan ere horrela zen, baita gizarte feudalean ere, egungo mendebaldeko familiaren aitzindariak horiek guztiak. Nolabait, egun nagusi izaten jarraitzen duen forma da, nahiz eta aginte orekatua duen familia konfiguratzeko aldeko joera handia izan. Aginte egitura berdintasunean oinarritua denean, senarrak eta emazteak eskubide berberak dituzte, nahiz eta lanaren banaketari dagokionez ez diren berdintzat jotzen, eta aginte orekatuko familia dela diogu kasu horretan. Emazteak hartzen baditu erabakiak familia egitura matriarkalaz ari gara. Dena den, bi kasuetan nabarmentzen da agintearen irizpidea.

3.5 Ezkontzea eta banatzea

"Elkarrekin bizi diren eta hainbat eskubide zein betebeharrak dituzten gizonezko eta emakumezkoaren arteko elkartzea da ezkontza, kulturalki onartua eta normalean zuzenbideak onetsitakoa; eta horren barruan sexu-harremanak onartzen dira, zeinetatik seme-alabak jaiotzen direla suposatzen baita" Soziologia hiztegi batetik hartutako definizioa da hori, baina ez du munduan dagoen ezkontza forma aniztasuna biltzen, are gutxiago, gure gizartearen garatu diren elkarbizitza formula berri askotara egokitu.

Ezkontzaren forma desberdinen artean bi dira orokorrenak: **monogamia** (ezkontideak senar edo emazte bakarra du momentu batean) eta **poligamia** (taldeak senar edo emazte bat baino gehiago izatea onartzen du) Gainera poligamiaren barruan poliginia dago (gizonezko bat bi emakumezko edo gehiagorekin ezkontzea) eta poliandria (emakumezko bat bi gizonezko edo gehiagorekin ezkontzea). Gizarte desberdinen artean formularik ohikoena poligamia da, Murdocken azterlanari kasu eginez gero. Azterlan horretan 565 gizarte erkatu ziren eta % 80tan baino gehiagotan baimendu eta praktikatu da.

Poliandriaren oso kasu gutxi ezagutzen dira, are gehiago, hain dira marjinalak zalantzan jar daitekeela harreman egonkor eta orokor gisa gizarte batean ematen direla. Poliginia ohikoagoa da, nahiz eta onartua dagoen gizarteetan ia ezkontza guztiak monogamoak diren; izan ere, oso aberatsak edo goi-mailako estatusa duten gizonezkoek baino ezin baitituzte bi familia edo gehiago mantendu. (Hots, nahiz eta legezkoa izan, poliginiak hesi ekonomikoekin egiten du tope, eta horregatik gizartearen maila aberatsenetan baino ez da ematen, zeinetan emazte kopurua goi-mailako estatusaren ikurra baita)

Gure gizartea monogamo da, nahiz eta mendebaldeko herrialdeetan, egun, dagoen banaketa tasa handia dela eta, monogamia jarraia izena hartu beharko lukeen. Hau da, norbanakoek senar edo emazte bat baino gehiago izan dezakete, baina ez aldi berean

Nola ezkontzen dira bi pertsona? Bi modu nagusi daude: ezkontideen familiek egindako hitzarmenaren bidez edo norbanakoen hautaketaren bidez, gure artean nagusi dena. Lehen formula, nolabait, tradizionala da eta beste kultura batzuetan zabalduna: bi familia ados jartzen dira haien seme-alabak ezkontzeko, tradizioaren arabera, eta ezkonsaria ezartzen dute. Beste formulak, berriz, bi pertsonen erabakitzen dute ezkontzea eta, komenientziaren arabera, zibilez edo elizaz egiten dute. Edozein

dela ezkontzeko hautatutako formula, egia da beti jarraitu behar izaten zaiola arau endogamiko eta exogamiko multzo bati.

Gizarte guztietan dago ezkontzak erregulatzen dituzten arau inplizitu eta esplizitu multzo bat, norekin ezkondu eta norekin ez den komenigarria zehazten dutenak, hain zuzen. **Exogamia** arauak daude gizarte guztietan, eta horien arabera, ezkontidea talde zehatz batetik kanpo bilatu behar da; eta ia guztietan **endogamia** arauak badaude, zeinen arabera ezkontidea gizarte mailaren batean bilatu behar baita, hain zuzen, jaiolekuak, arrazak, erlijioak, adinak edo estatus sozioekonomikoak zehaztuko dutenak. Beste era batera esanda, legeek eta ohiturek xedatzen dute norbanako bakoitzak ezkontidea aukeratzeko kopuru murriztua.

Intzestuaren debekua arau exogamiko da eta gizarte jardunbide unibertsala dirudi. Ahaide hurbilen arteko ezkontza debekatzen du arau horrek, nahiz eta ahaide hurbilaren definizioa bat eta bakarra ez izan. Ezkontza erregulatzen duten arauak dauden bezala, banaketa erregulatzen dutenak ere badira.

Bukatzeko, **dibortzioa** da ezkontideak bizirik daudenean, ezkontza desegitea ahalbidetzen duena. Dibortzioaz ari garenean ez gara ari besterik gabe bereizketaz, elkarbizitzarekin apurtzeaz eta, senar eta emaztearen ondasunen bereizketaz, kideetako bakoitzak beste batekin berriro ezkontzeko duen aukeraz ere ari baikara.

Ezagutzen diren gizarte gehienek baimendu dute dibortzioa, baldintzen zorrozatasuna desberdina izan bada ere. Mendeetan zehar eta mendebaldean senar-emazteak bereiztezintzat jo izan dira. Oso kasu murriztuetan baino ez ziren onartzen dibortzioak, adibidez, ezkontza eginbidea betetzen ez zenean. Katolizismoak edo hinduismoak ez dute dibortzioa baimentzen. Gure gizartearen sekularpen prozesuak dibortziorako arrazoiak eta justifikazioak zabaltzera eramán du, XX. mendean zehar, eta gaur egun, ezkontideen borondatez egitea baimedua dago.

3.6 Familiaordeak

Nazioarteko adopziorako izapideak abiaraztea erabakitzen den momentuan autonomia erkidegoetako adingabeen zerbitzuetan (Gizarte Zerbitzuetako Ministerioak ez du eskumenik arlo horretan) eta Adingabeen eta Familiaren Zuzendaritza Nagusian informazioa eskatzea ezinbestekoa da, haien legeetan adopzioa xedatzen duten herrialdeak zeintzuk diren jakiteko, baita horietako bakoitzak eskatzen dituen betekizunak ere; halaber, erakunde horiek egiaztatutako erakunde laguntzaileak dauden jakin beharko da, herrialdea hautatzeko. Behin haurraren jatorria erabaki dela dosierra abiarazi beharko da. Horretarako, **egokitasun eskabidea** aurkeztu behar da dagokion erakundean, beharrezko inprimakiak bete eta kasu bakoitzean eskatzen diren agiriak erantsi ondoren. Horretaz aparte hainbat **test psikologiko** egin behar izaten dira, eta behin balioetsi direla, positiboak badira, adopziorako **egokitasun egiaztagiria** ematen da.

Puntu horretara heldutakoan bikotea harremanetan jarri beharko da **Nazioarteko Adopziorako Erakunde Laguntzaile (ECAI)** batekin, eskatzaileak haur atzerritar baten guraso bihurtzeko eman beharrezko urrats guztiak bete ditzan. Behin ECAIk bere lana amaitu duela **esleipena** egiten da. Momentu horretan **adingabearen herrialdera joatea eta ekartzea** besterik ez da falta. Behin adopzioa burututakoan **Erregistro Zibilean inskribatu behar da adingabea**. Adopzioa egin dutenak eta adoptatua, adopzioa burutu den herrialdean dauden bitartean, inskripzioa Kontsuletxeko dagokion erregistroan eska daiteke. Interesdunak Espainiara itzultzen direnean Madrilgo Erregistro

Nagusian eskatu beharko dute inskripzioa, baina eskaera etxebizitza dagoen tokiko Erregistro Zibilaren bidez egin daiteke.

Aplikatu beharreko nazioarteko arauak. Oro har, haurraren babesari eta nazioarteko adopzioen arloko lankidetzari buruzko **Hagako 1993ko Hitzarmena**, haurren trafikoa ekiditea eta adopzioa administrazio kontrolpean jartzea helburu duena, hain zuzen, guraso eta adoptatutako haurren egokitasunarekin zerikusia duen kontrola. Gauzak horrela, adopzioa Hagako hitzarmena betebeharrekoa den herrialde batean burutu behar denean, adopzioa egingo dutenek autonomia erkidegoko organo eskudunera jo beharko dute adoptatuaren herrialdeko aginte zentralaren aurrean eskabidea bidera dezan. Adopzioa egingo dutenak eta adoptatuak horrela hautatu ondoren, adopzioa burutu ahalko da. Hagako hitzarmena bete dela egiaztatu beharko da, hain zuzen, adoptatuaren herrialdeko aginte zentralak emango duen egiaztagiraren bidez, zeina Espainiako Erregistro Zibilean aurkeztu beharko baita.

Adopzio sinplea bada (adoptatuaren eta gurasoen edo familia natural nahiz biologikoaren arteko pertsona, familia eta legezko loturak apurtzen ez badira), adopzioa ez da Espainiako erabateko adopzio bihurtuko automatikoki. Hitzarmena bete behar ez den herrialdeetan burutu beharreko adopzioa bada ere, komenigarria izaten da ere, interesdunek haien autonomia erkidegoan eskumena duen organora jo dezaten, berak emandako egokitasun egiaztagiria ezinbestekoa delako adopzioa inskribatu ahal izateko. Argi dago, herrialde horietan adopzio sinplea ez dela automatikoki Espainiako erabateko adopzio bihurtzen. Arazo ohikoenak

Besteak beste, Hagako hitzarmenaren izapideak bete ez izana; adopzioa erabatekoa ez izatea, eta, erabatekoa izanik ere, hitzarmena bete behar ez den herrialdeetan adoptatutako dutenen egokitasun egiaztagiria lortu ez izana. Adoptatutako haurrak zailtasunak izango ditu Espainiako identifikazio agiriak: pasaportea, nortasun agiria, Gizarte Segurantzako alta, lortzeko. Arazoen aurreko konponbideak.

1.- Espainiar nazionalitatearen aukera.

Adoptatutako seme-alabaren jatorrizko herrialdearen legeekin bat, guraso-ahala adopzioa egin duten guraso espainiarrei transferitzen zaienean, gurasoek adoptatutako haurraren izenean espainiar nazionalitatea hartzeko aukera onartu da, eta horrela geratuko da jasota Erregistro Zibilean. Horrela eginda, gurasoek seme-alabei dagozkien agiriak lortu ahalko dituzte.

2.- Adopzioa egiten duten gurasoek hura baliogabetzeari uko egitea.

Espainiako adopzioa eta adoptatutako haurraren herrialdekoaren artean dagoen aldea, herrialde horrek adopzioa egin duten gurasoei adopzioa baliogabetzeko ahalera ematen diela (haien borondatez amaituko da) baldin bada, adopzioa egiten duten gurasoek uko egin ahalko diote horri Erregistro Zibileko arduradunaren aurrean edo agiri publikoan, eta horrela erabateko adopzio bihurtuko da automatikoki eta prozedura judizialaren beharrik gabe, 18/1999 Lege berriak jasotakoari jarraiki

3.- Egokitasun egiaztagiria.

Adopzioa eratu baino lehen egokitasun egiaztagiria eskuratu ez bada, Erregistro Zibilean egingo den inskripzioaren ondorioetarako, ondoren eskuratu ahalko dela onartu du Justizia Ministerioak

4.- Erabateko adopzio bihurtzea.

Eratutako adopzio sinplea erabatekoa bihurtu ahalko da prozedura judizialaren bidez, kasua hori denean, Espainiako xedapen guztiak aplikatuko zaizkio adopzioari

ADOPTATZEKO PROZESUAREN IZAPIDEAK:

- 1.- Informazioa emateko bilera.
- 2.- Egokitasun egiaztagiria eskatzea.
- 3- Prestakuntza-trebakuntza.
- 4- Herrialdea hautatzea.
- 5.- Azterlan psikosoziala.
- 6.- Egokitasun egiaztagiria ematea.
- 7.- Dosierria izapidetzea / ECAIS / Autonomia Erkidegoa.
- 8.- Prestakuntza (ECAIS).
- 9.- Proposamena-esleipena.
- 10.- Autonomia erkidegoaren oniritzia.
- 11.- Adingabea hartzea.
- 12.- Jarraipena.

ITURRIA: <http://www.videoblogs.com.ar/index/informacion-util/807/como-iniciar-una-adopcion-internacional>

4. Irudietan murgiltzea: filmeko balioespena

Atal honetan, "STING" filma ulertu eta aztertzeko hainbat alderdi garatuko ditugu, hain zuzen, hurrengo atalean gauzatuko diren jarduerak osatuko dituztenak:

- Errealitatea ikusizko hizkuntzaren bidez esploratu daitekeela ezagutzea eta ikus-entzunezko narrazioaren azterketa kritikoa egin ahal izateko trenak erabiltzen jakitea.
- Irudien inpaktua aprobetxatzea, narrazio zinematografikoaren bidez, giza eskubideen aldeko hausnarketa eta ekintza eragiteko.
- Tolerantzia, elkartasuna eta aniztasuna bezalako balioetan hezteak, filmeko hizkuntzen bidez, zeharkako gaiak azpimarratuz, adibidez, bakearen aldeko hezkuntza, kontsumo arduratsua edo ingurumena.

4.1 Laburmetraia:

Laburmetraiek ezaugarri jakinak dituzte:

1) Iraupen mugatua. Iraupen laburrekoak izanik, beste ekoizpen batzuk baino merkeagoak dira; esaterako, film luzeak edo telebistako serieak baino. Laburmetraien gehienezko iraupena 25 edo 30 minutukoa izaten da.

2) Izaera ez-komertziala: Laburmetraiek ez dute, normalean, banaketarako eta proiektiorako senda eta finkorik izaten. Zuzendariek eta ekoizleek ez dute helburutzat hartzen errentagarritasun komertziala, nahiz eta, zenbaitetan, egindako inbertsioa azkar berreskuratzeko edo atzerrian laburmetraiaren kopiak saltzeko aukera izan.

3) Besteren ekoizpen-bitartekoak: Luzemetraien ekoizpen zinematografikoetan ez bezala, produkzio-etxeek ez dute beren ekipamendu teknikoa izaten film laburretarako; enpresa espezializatuak alokatzen diote proiektuak gauzatzeko. Bi ondorio ditu horrek: alde batetik, geografiaren eta logistikaren ikuspegitik, produkzioa hiri handietara mugatzen da, Madrilera etaartzelona, bereziki. Eta bestetik, noiz edo noiz eta maiztasun jakinik gabe laburren bat egiten duten produkzio-etxe txikien atomizazioa.

Gazteek noizbait luzemetraiaren bat egitera iristeko erabili ohi duten bitartekoa izaten da film laburra, nahiz eta badiren aparteko genero moduan, bestelako goranahirik gabe, lantzen duten zinemagileak ere.

4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia

Jatorrizko izenburua: AS DE CORAZONES

Zuzendaria: Silvia Gonzales Laá

Herrialdea: ESPAINIA. Jatorrizko bertsoa, gaztelania.

Iraupena: 12 min.

Genero: Fikzioa

Sinopsia: Triste eta ilusorik gabeko gizon heldu batek eguna pasatzen du bere lagun bakarrarekin kartetan jolasten, taberna batean. Halako batean, ia ezagutzen ez duen biloba zaindu behar du: Nepaletik ekarritako neskatila.

4.3. Hiru momentu garrantzitsu AS DE CORAZONES izeneko filmean:

1. Ezezagunari diogun beldurra

Lehen eszenan pixka bat berezia den familia aurkezten zaigu oso azkar: Manueli, aitona erretxinari, Sandrak, haren alabak, deitzen dio, eskolara joan dadin eskatzeko, Mar bilobaren bila joan dadin, hain zuzen. Manuelen aurpegiak argi adierazten du alabak eskatzen diona egin nahi ez duela, baina haren lagunak, Jaumek, konbentzitu egiten du bilobaren bila joan dadin.

2. Konplizitatea sortzen da

Manel eskolan agertzen da eta bilobari galdera egiten dio: nirekin gogoratzen al zara? Marrek pixka bat gogoratzen dela erantzuten du: elkarriketa motz horrek erakusten digu harremanik ia ez dutela.

Jaume eta Manel pokerrean ari dira: Jaumek Mar eta Sandrari buruzko gauza positiboak esaten ditu, aitona, berriz, adopzioa negatibotzat jotzen du: tuntun halakoa! dio haren alabaz...

Esaldi hori entzun ondoren, Marrek jokaldia eten egiten du, komunera joan nahi duela dio, baina benetan egin nahi duena da aitona kontatu Jaumek duen jokaldia, partida irabaz dezan.

Arratsalde osoan zehar eta mota guztietako trikimailuak baliatua, aitona partida irabazten lagunduko dio eta berarekiko konplizitatea sortzea lortuko du.

3. ... eta maitasuna sortu da

Eguna amaitu da eta Manelek etxera eramaten du Mar. Neskatila oheratzen duten

bitartean, lo baitago, aitona entzuten diogu, azkenean, bilobari buruz zerbait positibo esaten: "neskatila ona da" eta "oso azkarra".

Manelek karta bat uzten dio bilobari eskuan: Bateko bihotza, gauza asko ordezkatzeko dituen ikurra: esker ona, hasi berri den maitasuna, konplizitatea. ... objektu bakarrean lotzen dira biloba eta aitona arratsalde batez konpartitu duten ekintza eta afektua.

4.4 Zinema-hiztegia

Film bat hainbat hartualdiz, eszenaz eta sekuentziaz osaturik dago. Hiru osagai horien bidez antolatzen dira historiaren eduki dramatikoa eta estetikoa; horietako bakoitzak oso zeregin zehatza du film baten eraketan eta, aldi berean, osagaiak era askotakoak izan daitezke.

Hartualdia

Hartualdia kameraren egintza bakarra da hasieratik amaieraraino; hau da, Zuzendariak “Hasi!” esaten duen unetik “Eten!” esan arteko denbora hartzen du, iraunaldia kontuan hartu gabe.

Hartualdiak funtsezko hiru elementu ditu:

1. Planoa, proportziozko neurri gisa hartuta (enokadratzea
2. Objektua erreferentziazat harturik kamerak duen kokalekua (angelumendua)
3. Kameraren mugimenduak.

Hiru elementu horiek konbinatuz historiari buruzko informazio-motaren bat emateko aukera dugu; horregatik, hartualdia oinarrizko adierazpen-unitate den planoarekin parekatu ohi da.

Plano-motak.

Enkokadraketaren arabera

- **Long Shot edo Plano Luzea:** Oso ikuspegi zabala hartzen du eta batez ere paisaiak, eraikinak, zerua, etxe osoak, mendiak eta horrelakoak erakusteko erabiltzen da. Horrez gainera, plano-mota horrek emozio-funtzioak ere bete ditzake. Bere helburu nagusia testuingurua eraikitzen laguntzea da, ekintza inguru fisiko batean kokatuz.
- **Full Shot edo Plano Orokorra:** Plano honen ezaugarri nagusia garaiera da, pertsonaia edo pertsonaiak oso-osorik ageri baitira, burutik hasi eta oinetaraino. Plano horren bidez aukera dugu gure pertsonaiaren ezaugarri batzuk ikusteko, adibidez: garaiera, gorpuzkera, erabiltzen duen arropa, eta aldi berean, bera mugitzen den espazioa ere erakusten digu.
- **American Shot edo Plano Amerikarra:** Burua baino pixka bat goragotik belaunaren behealde edo goialderaino iristen da. Plano horrek aukera ematen digu pertsonaiari buruzko xehetasun gehiago izateko eta haren gorputz-adierazpenaz hobeto jabetzeko.
- **Medium Shot edo Plano Ertaina:** Pertsonari buruzko zehaztasun gehiago ematen dizkigu. Plano honetan ingurunea ez da hain nabaria, pertsonaiak leku gehiago eta presentzia handiagoa hartzen baitu pantailan. Burua baino pixka bat goragotik gerriaren pareraino iristen da gutxi gora behera.
- **Medium Close-up plano:** Buru gainetik bular alderainoko tartea hartzen du, eta zehatz-mehatz erakusten ditu pertsonaiaren ezaugarriak, ingurunea ia-ia ez ikusteko moduan utziz. Xehetasun-plano horrek aske samar lan egiteko aukera ematen digu, pertsonaiak zenbait mugimendu egin baititzake, koadrotik irteteko arriskurik izan gabe.

- **Close-up edo hurbiltzea:** Close-up hori erabiliz gero pertsonaiaren aurpegia baino ez dugu ikusiko, iletik sorbaldetarainoko tartea hartzen baitu. Oso plano itxia da eta zehatz-mehatz erakusten dizkizu aurpegiak eta emozioak; ingurunea desagertu egiten da eta keinuen eta begiraden garrantzia areagotzen da; pertsonaiaren barne-mundura garamatza. Plano zaila eta arriskutsua da, pertsonaiak ezin baitu ia-ia mugimendurik egin, eta gainera irudia zehaztasun osoz fokatu behar da, bestela hartualdia lauso geratuko baitzaigu.
- **Big Close-up edo Hurbiltze Handia:** Planorik itxiena da Begiak, horietako baten zatia, eskua edo azkazala erakuts ditzake. Plano horrek aurpegi edo gauza baten parte jakin bat erakusten digu, horren ingurukoak erabat ezkutuan geratuz.
- **Insert edo Xehetasun Planoa:** Plano hau, funtsean, aurrekoaren berdina da, baina bien arteko aldea nabarmentzekotan esango genuke insert horrek batez ere gauzak edo egintza txikiak erakusten dituela, eta ez horrenbeste pertsonaiaren aurpegia.

Kameraren kokaguneen arabera:

Eskuarki, pertsonaren begiradaren parean jarri ohi da kamera. Kamera pertsonaren gainetik altxa eta behera begira jartzen badugu, pikatu bat egingo dugu.

Altuerarik handiena posizio zenitalean lortuko dugu; hala ere, kamera gora begira dugula gure ikuspegia subjektuaren azpira bideratzen badugu, pikatu hori kontrapikatu edo eskortzo bihurtuko da.

Kameraren mugimenduen arabera.

Film batean hainbat eratako mugimenduak ager daitezke:

- Kameraren aurrean pertsonak edo gauzak mugitzen dira.
- Jendea edo gauzak ez baina kamera bera mugitzen da.
- Bi mugimendu horiek aldi berean gerta daitezke.

Hori kontuan izanik funtsezko bost mugimendu ditugu: Dolly-a, Travelling-a, Tilt-a, Panning-a eta Zooming-a. Lehenengo lau mugimenduak berez kameraren mugimenduak dira, eta azkenekoa, berriz, lenteen mugimendua.

. **Dolly-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean (euskarri eta guzti) atzeraka edo aurreraka objektuarengandik urrunduz edo hurbilduz egiten duen mugimenduari esaten zaio Dolly-a; aurreraka baldin bada Dolly-in esaten zaio eta, atzeraka bada, berriz, Dolly-back.

Eskuarki Dolly-a ikuslea ekintzan sarrarazteko erabili ohi da, gure arreta aukeratutako gauza edo pertsonaiarengana eramateko. Dolly-in mugimenduak pertsonaiarengana hurbildu eta haren emozioak sentiarazten dizkigu, haren hitzak, ekintzak edo keinuak erakusten baitizkigu.

Dolly-back mugimenduak, aldiz, bestelako sentsazioak sorrarazten dizkigu. Kamera objektu edo pertsonaiarengandik urrutiratzean, hura ingurune zabalago batean txertatu eta haren bakardadea senti dezakegu.

Dolly-in batek sorrarazten duen emozioa eta Dolly-back batek sorrarazten duena desberdinak dira; izan ere, batek lehendik ikusia dugun plano batera hurbiltzen gaitu xehetasun handiagorekin, puntu jakin bat nabarmenduz; besteak, berriz, pixkanaka erakusten digu, bizkarrez atzeraka doanaren sentsazioa sorraraziz.

. **Travelling-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean alde batera nahiz bestera egindako mugimenduei esaten zaie Travelling-a. Kamera ezkerraldera mugitzen bada Travel left esaten zaio, eta eskuinaldera bada, berriz, Travel right. Travelling-aren eginkizun nagusietako bat irudiaren dinamismoa adieraztea da; pertsonaren ekintzan sarrarazten gaitu eta aldi berean testuinguruaren deskribapen laburra egiten digu.

. **Tilt-a:** Bai Tilt-a eta bai Pannin-a tripodearen lepoa jiraraziz eta kamera lekuz aldatu gabe egiten diren mugimenduak dira. Tilt-a gora edo behera egiten den mugimendua da, buruarekin bai edo ez esatean egiten dugun bezala. Mugimendua gora egiten denean Tilt-up deitzen da eta behera denean, berriz, Tilt-down. Bi mugimendu horiek oso deskriptiboak dira.

. **Panning-a:** Kameraren azken mugimendu hori buruarekin ezetz esatean egiten dugunaren antzekoa da eta bira-erdi bat da ia-ia. Ezkerraldera egiten denean Pan-left esaten zaio, eta eskuinaldera egiten denean, Pan-right.

. **Zoming-a:** Zooming-a lenteen mugimendua da soil-soilki. Objektura hurbildu edo urrutiratu egiten gara baina kamera lekuz aldatu gabe; hurbiltzeari zoom-in esaten zaio eta urruntzeari zoom-out.

Azkenean, enkoadraketak eta kameraren mugimenduak film-zuzendariaren egitasmoen arabera konbinatzen dira filma egiteko. Sarritan, zuzendariak, kamera-mugimenduez baliatuz, plano batetik bestera pasatzea erabakitzen du hartualdi berean, bere sormen-premiak betetzeko eta historiak berak dituen adierazpen-premiei erantzuteko.

Eszena

Eszena unitate abstraktua da eta klausula dramatiko bat erakusten digu. Elkarri lotutako hainbat hartualdiz osatua dago, eta horri esker pantailan unitate tematikoa sortzen da.

Eszena bakoitzak historiaren une jakin bat irudikatzen du eta bere esanahi berezia du; hala ere, eszenak ezin dira Sekuentziatik bereizi.

Sekuentzia

Sekuentzia, beraz, denbora- eta espazio-unitate bat da, elkarrekin lotuta dauden hainbat esenez osatua; eszena horiek, filmaren beraren barruan film txiki bat kontatzeko ahalmena dutenez, autonomo bihurtzen dira.

Egia esan, plano-sekuentzia delakoa ez da zorrotz-zorrotz hartuta zinema-hizkuntzaren osagai hutsa, zehaztasun teknikoaren eta antzezpenaren emaitza ikusgarria baizik, baina hala ere, bere eduki estetiko eta funtzio komunikatiboa direla-eta, aipatu beharreko baliabidea da.

Jeneralean eszena oso bat (nekez sekuentzia bat) duen hartualdi bakarra delako esaten zaio horrela. Plano-sekuentziak hartualdi luzeak izaten ditu, eta horien ezaugarri nagusia da plano batetik bestera igarotzea hartualdia eten gabe; hau da, teknikoki hartualdi baten iraupena izaten du, baina narrazioaren aldetik ikusita eszenaren ekintza dramatikoak erakusten du.

Plano-sekuentziak filma ikusteko hainbat abantaila ematen ditu, eszena eteteak dakarren denbora-etena eragozten baitu, baina horrez gainera aukera ematen dio ikusleari denbora-unitate berean, une horretan bertan gertatzen ari den ekintzaren dinamismoa bizitzeko bere xehetasun guztiekin.

5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak

Giza eskubideen hezkuntza prozesu bat da eta horri esker pertsonak beren eskubideei eta besteen eskubideei buruz ikasten dute, ikaskuntza elkarreragilea eta parte-hartzailea oinarri hartuta. Jarrerak eta jokabideak aldatzeko, trebetasun berriak eskuratzeko eta ezagupenen eta informazioaren trukea sustatzeko helburua duen hezkuntza-lanerako eredua ere bada.

Ikaskuntza neurri handi batean bizipenaren bidez lortzen da, eta ez horrenbeste ezagutza-pila bat erdietsiz, eta alde horretatik zinema oso tresna egokia da ikasteko, aukera ematen baitigu munduan dauden eta denongan eragina duten arazoei buruzko kontzientzia zabaltzeko eta ikus-entzunezko baliabide horren bidez errealitatera hurbiltzeko.

Kamera gure begiradaren tresna da eta alde horretatik hezkuntzak errealitateari eta horren zergatiei buruzko begirada sentibera eta kritiko bihurtu behar luke.

Hortxe dago gakoa.

Giza eskubideen adiezazpen unibertsalari buruzko gogoetak

- 1-Zein dira oinarrizko eskubideak edonorentzat?
- 2- Zure ustez zein dira zure eskubideak?
- 3-Zein dira nekez aitortzen dizkizuten eskubideak?
- 4- Besteen zein eskubide kostatzen zaizu gehien aitortzea?
- 5- Zein dira gehienetan urratzen diren eskubideak?
- 6- Adierazpena herrialde askok izenpetu badute ere, praktikan zergatik ez dira onartzen aurrerapen baten bidez?
- 7- Zein eskubide falta dira Adierazpen horretan?
- 8- Zer nolako zereginak bete beharko lirateke Giza Eskubideak lortzeko?

Metodologia

Jarraian proposatzen dizkizuen jarduera hauek gidaliburuaren amaieran aipatutako liburu edo iturrietan aurkituko dituzue. Beraz, ez kezkatu, baliabide ugari ditugu-eta. Hala ere, gauzak argi eta garbi esanda, jarduera hauek “aitzakia ezin hobe” dira gogoeta eta azterketa pertsonalaren inguruko gaiak lantzeko eta kontzeptu batzuk aztertzeko, hala nola bizikidetza, begirunea, kultura parte-hartzailea eta abar.

Jarduera horiek egiteko ezinbestekoa da gelan giro egokia sortzea, taldeak bere kabuz autogestionatu eta mundu guztiak parte hartzeko modua izan dezan. Arreta handiz joka ezazue kontraesanetan ez erortzeko. Kultura parte-hartzaileaz ari garenean ikasleei parte hartzen uzten ez badiegu, aurpegiratu egingo digute arrazoi osoarekin. Zuek zenbat eta gutxiagotan parte hartu, hainbat eta hobe. Berez, egokiena zera litzateke: taldeak bere kabuz jardun dezala, zuek emango dizkiezuen jarraibideak kontuan hartuta noski.

Saiatu saio malguak egiten; eska iezaiezue kexak azaldu ordeztu proposamenak egin ditzatela, eztabaida batean elkar aditzen ez dutenean besteak esan duena beste era batera esan dezatela... entzuketara aktiborako tresna egokiak erakutsi ikasleei, jarduera beren eguneroko bizimoduko adibideekin osatu dezatela....

Gelan giro egokia sortu eta ulertarazi behar zaie bizikidetza eta gizalege-arauak eharrezkoak direla, baina ez norbaitek ezartzen dizkigulako, denon artean hitzartzen ditugulako baizik; beren iritzia kontuan hartzen dutela ikusiz gero beste modu batean konektatuko dute taldeko gainerakoarekin.

Argazkia: Nieves Prieto

Unitate didaktikoa

Jarduera	Helburuak	Edukiak	Prozedurak	Jarrerak.
1. Nire familia	Gure familia erreferenteen kontzientzia hartzea	Ahaidetasun-harremanak	Marraskia / zuhaitz genealogikoa / arbasoen gaineko ikerketa	Norberaren historiaren gaineko jakinmina piztea
2. Etxeko lana	Familiaren elkarbizitza erregulatzeko arauen garrantzia erakustea	Hezkidetza / Etxeko lana banatzea	Argazkia behatzea / taldean egindako iruzkina	Hezkidetza kontzeptua barneratzea
3. Rolak eta lana	Komunikazioaren beharra sartzea, familiako kideen arteko harremanen oinarri gisa	Rolak / zereginak / familia demokrazia / berdintasuna	Aukera koadroa / iritzi galdetegia	Familia bizitzarako eskatzen zaigun inplikazioa ulertzea eta aukera aktiboa hartzea
4. Erdibanatutako ardurak	Familiaren elkarbizitza erregulatzeko arauen beharra lantzea	Arauak / obeditzea / ez obeditzea / ardura	Testua irakurtzea / Iritzia emateko galdetegia	Gure familiarekiko arduren kontziente izatea
5. Nork du urrutiko kontrola?	Familiaren elkarbizitzarako beharrezko diren irizpideak ezarri eta arauak definitzea.	Familiaren elkarbizitza	Idea multzoa eta balizko rol jokoa	Familia rol baten jabe egitea jarduera arduratsutik

Ebaluazioa

Mota honetako jardueretan, agian, zatirik garrantzitsuena da. Giza eskubideen ikuspuntutik aztertu beharko litzateke beti, eta begirune, hausnarketa eta zentzu kritikoaren gaitasun pertsonalak garatu.

Jarduera bakoitzean ez errepikatzeko unitate didaktiko orokorrean aipatuko dugu.

1. jarduera. Nire familia	
Helburuak	Gure familia erreferenteen kontzientzia hartzea
Jardueraren nondik norakoak 	1. Haien familia marraz dezaten eskatu, eta aparteko orri batean kide bakoitzarekin duten harremana azal dezaten. Zer egiten ohi duen berarekin... hitz egiten duten edo ez... nolakoa den kide bakoitza... nolakoa den harekiko harremana... 2. Familia zuhaitza gisa marraz dezaten eskatu, eta ateratzen den bikoteetako bakoitzaren artean dauden harremanei buruz pentsa dezaten. Haien arteko ahaidetasun harremanak lantzeko aprobetxatu. 3. Ezagutu ez dituzten arbasoak nolakoak ziren etxean iker dezaten eskatu.
Materiala	Paperak, koloreak eta arkatza
	60 minutu + etxean egindako lana
Oharrak	Jarduera hau abiapuntu harturik, nor da nor? jokoan aritu zaitezke bakoitzaren familiaren ezaugarri fisikoak aplikatuz.

2. jarduera. Etxeko lana	
Helburuak http://images.google.es	Familiaren elkarbizitza, ardurak, arauak eta familiaren kideen arteko komunikazioa berrikustea. - Familiaren elkarbizitza erregulatzeko arauen garrantzia erakustea
Jardueraren nondik norakoak	Argazki bat abiapuntu harturik talde-iruzkina egin: fitxa "Etxeko lana".
Materiala	- "Etxeko lana" fitxaren fotokopia edo gardenkia ikasle bakoitzarentzat.
	ordubete.
Oharrak	Ikasleen artean egon daitezkeen familia mota desberdinekiko begirune eta normaltasun klima ezartzea garrantzitsua da. Etxeko lanak nork egin behar dituen ideien inguruko estereotipo matxistak apurtu behar direla nabarmendu behar da. Unitatearen bukaeran hainbat proposamen dago jarraipena emateko. Genero eta hezkidetzaren ikuspegia ematen saiatu.

Eranskina: Etxeko lana

Helburua: Etxeko lanen banaketari buruzko gaia sartzea argazki bat abiapuntu hartuta. Behatu, zer ikusten duzue?:

Argazkiaren jatorria: <http://byfiles.storage.live.com>

Talde-iruzkina argazki bat abiapuntu harturik:

“Etxeko lana” izeneko fitxa banatu edo gardenkia jarri eta horrek zer ordeztzen duen pentsa edo taldean iruzkina egin dezaten eskatu.

Eztabaida pizteko balio dezaketen hainbat galdera:

- . Zer ikusten duzue argazkian?
- . Ohikoa al da irudia?
- . Zer lan egin behar izaten dira etxe batean?
- . Familia batean nork burutzen ohi ditu lan horiek?
- . Zergatik uste duzue horrela dela?
- . Lan horietako zein egiten duzu zeuk etxean?

3. jarduera. Rolak eta lana	
Helburuak	- Familiaren elkarbizitza, ardurak, arauak eta familiaren kideen arteko komunikazioa berrikustea. - Komunikazioaren beharra sartzea, familiaren kideen arteko harremanen oinarri gisa
Jardueraren nondik norakoak	?1. Banakako lana: "Arduren koadroa" izeneko fitxa 2. Talde-iruzkina: "Arduren koadroa" izeneko fitxaren emaitza. Koadroa betetzen amaitu ondoren, erantzun dezaten eskatu: . Zuetako zenbatek jarri duzue ia zeregin horiek guztiak amak burutzen dituela? . Eta zenbatek aitak burutzen dituela? . Zuetako zenbatek laguntzen du, gutxienez, deskribatutako zereginetako bostetan? . Eta bost baino gehiagotan? . Zein zeregin dira horiek? . Zuen ustez, hori da etxeko lanak banatzeko modurik onena? . Zuen ustez, bada modua banaketa hori guztiontzat egokiagoa eta bidezkoagoa izan dadin? . Zuen ustez, zuetako bakoitzak zer egin dezake gai horren inguruan? . Zer da familia demokrazia? ?3. "Arduren koadroa" izeneko koadroaren bidez lortutako emaitzen talde-iruzkina egin. Hori egin daiteke eskua altxatuta, horrela emaitzak arbelan jaso ahal izango dira eta ondoren talde osoan komentatu. Eztabaida pizteko balio dezaketen hainbat galdera: 1. Taldearen ekarpenak abiapuntu harturik, ikasle bakoitzak hutsik dauden laukitxoak bete beharko ditu, ahalik eta etxeko lan gehienak baliatuta. Atera beharko diren adibideetako batzuk dira: hautsa kentzea, janaria prestatzea, janaria erostea, garbigailua jartzea, komuna garbitzea, arropa esekitzea, lurra garbitzea, arropa armairuetan jartzea, gosaria prestatzea, seme-alabak eskolara eramatea, eta abar. 2. Ondoren, ikasle bakoitzak laukia bete beharko du bere etxean bizi diren pertsonen izenekin. Hori egiteko, esperientzia pertsonala eta haren familiarena baliatuko ditu, eta lan bakoitza nork egiten duen nahiz nork egin beharko lukeen erantzun beharko du, baina egiaz.
Materiala	- "Arduren koadroa" izeneko fitxaren fotokopia ikasle bakoitzarentzat.
	ordubete.
Oharrak	"Arduren koadroa" izeneko fitxaren jardueraren inspirazioa izan da: FUNES, J (1996) De la pareja a la familia. Vic: Eumo (Senderi izeneko bilduma, hezkuntza etikoari buruzko koadernoak).

3. eranskina. Rolak eta lana

Arduren koadroa

Etxeko lanak	Nork egiten ditu?	Nork egin beharko lituzke?
Lisatzea		
Mahaia jartzea		
Ohea egitea		
Gela txukuntzea		
Eskobatzeta eta lanbasa pasatzea		
Erosketak egitea		
Arropa garbitzea		
Apurtzen diren gauzak konpontzea		
Janaria prestatzea		
Gidatzea		
Oporretarako lekua aukeratzea		
...		

Erantzun honako galderei:

- . Zuetako zenbatek jarri duzue ia zeregin horiek guztiak amak burutzen dituela?
- . Eta zenbatek aitak burutzen dituela?
- . Zuetako zenbatek laguntzen du, gutxienez, deskribatutako zereginetako bostetan?
- . Eta bost baino gehiagotan?
- . Zein zeregin dira horiek?
- . Zuen ustez, hori da etxeko lanak banatzeko modurik onena?
- . Zuen ustez, bada modua banaketa hori guztiontzat egokiagoa eta bidezkoagoa izan dadin?
- . Zuen ustez, zuetako bakoitzak zer egin dezake gai horren inguruan?
- . Zer da familia demokrazia?

4. Erdibanatutako ardurak	
Helburuak	Familiaren elkarbizitza erregulatzeko arauen beharra lantzea
Jardueraren nondik norakoak	Dilema moraleko eztatbaida: "Nire etxeko arauak" izeneko fitxa Hiru zatik osatzen dute jarduera: 1. "Nire etxeko arauak" izeneko fitxa banatu. Ondoren, ozenki irakurri eta iruzkina egin, inork ez dezan zalantzarik izan planteatzen den egoeraz. 2. Gero, ikasle bakoitzak labur eta idatziz erantzun beharko dio dilemaren ondoren dagoen galderari, eta hartutako erabaki bakoitza argumentatu beharko du. 3. Hurrengo urratsa ikasleek emandako erantzunak komunean jartzea izango da, emandako arrazoiak biltzen eta gelan eztatbaida eman dadin saiatzen. Eztatbaida pizteko balio dezaketen hainbat galdera: . Zure ustez, zer gertatuko zen Xavier etxera itzuli izan balitz? . Zure ustez, nola hartuko zuen haren amak? . Eta berarekin dantzan ari zen neskak? . Eta nola sentituko zen Xavier bera? . Zuen ustez, zergatik sentituko zen horrela? . Zure ustez, zer gertatuko zen jaian geratu izan balitz? . Zure ustez, nola hartuko zuen haren amak? . Eta berarekin dantzan ari zen neskak? . Eta nola sentituko zen Xavier bera? . Zuen ustez, zergatik sentituko zen horrela? . Pentsa Xavierrek sakelakoa zeramala, erabili beharko zuen? . Zer egin beharko zuen? Zergatik? . Zergatik uste duzu jarri ziola amak gaueko hamaiketan itzultzeko baldintza? Zuri ere ordu muga jartzen dizute?
Materiala	- "Nire etxeko arauak" izeneko fitxaren fotokopia ikasle bakoitzarentzat.
	ordubete.
Oharrak	-----

4. eranskina. Erdibanatutako ardurak

Dilema moraleko eztabaida: "Nire etxeko arauak" izeneko fitxa

4. Testua ozenki irakurri eta taldeka iruzkina egin:

NIRE ETXEKO ARAUAK

Pasa den astean Xabier lagunekin joan zen festa batera. Institutuko laugarren mailakoen koadrilak dantzaleku berri baten inauguraziora gonbidatu zituen denak.

Etxetik atera aurretik, Xavierren amak argi utzi zion gaueko hamaikak baino lehenago itzultzen bazen joan zitekeela, ez bestela.

Jaian jende guztia ari zen oso ondo pasatzen. Javier gustuko zuen neska batekin ari zen dantzan eta 11:30ak zirela konturatu zen. Orduan, ama zain izango zuela pentsatu zuen.

Zure ustez, zer egin zuen Xavierrek?

Egoera berean egonik, zer egingo zenuen zeuk? Zergatik?

2. Zer deritzozu...

- . Zure ustez, zer gertatuko zen Xavier etxera itzuli izan balitz?
- . Zure ustez, nola hartuko zuen haren amak?
- . Eta berarekin dantzan ari zen neskak?
- . Eta nola sentituko zen Xavier bera?
- . Zuen ustez, zergatik sentituko zen horrela?
- . Zure ustez, zer gertatuko zen jaian geratu izan balitz?
- . Zure ustez, nola hartuko zuen haren amak?
- . Eta berarekin dantzan ari zen neskak?
- . Eta nola sentituko zen Xavier bera?
- . Zuen ustez, zergatik sentituko zen horrela?
- . Pentsa Xavierrek sakelakoa zeramala, erabili beharko zuen?
- . Zer egin beharko zuen? Zergatik?
- . Zergatik uste duzu jarri ziola amak gaueko hamaiketan itzultzeko baldintza?
- . Zuri ere ordu muga jartzen dizute?

5. Nork du urrutiko kontrola?	
Helburuak	Familiaren elkarbizitzarako beharrezko diren irizpideak ezarri eta arauak definitzea.
Jardueraren nondik norakoak	Talde lana: Familiaren arauak pentsa ditzagun. ?. Familiaren elkarbizitzaren funtzionamendu onerako baliagarri eta beharrezko diren arauak pentsa eta idatz ditzaten proposatuko zaie gelako kide guztiei: familia kide guztien onurarako diren arauak, hain zuzen. Ateratzen diren ideiak arbelan idatz daitezke eta bukaeran, bozketaren bidez, garrantzitsuentzat jotzen direnak hautatu. . Garrantzitsua da berariaz adieraztea familia baten arauak ezartzeko irizpide eta prozedurak, eta familia kideen arteko komunikazioaren gaia sartzea. Bukatzeko, egokitzen jotzen bada, orri batean bildu daitezke emaitzak, hormairudia egin eta gelan jarri.
Materiala	- "Nire etxeko arauak" izeneko fitxaren fotokopia ikasle bakoitzarentzat.
	ordubete + jarduera alternatiboak
Oharrak	Bestelako aukerak Unitateari jarraipena emateko iradokitzen ditugun jardueretako batzuk dira: Rol jokoa, zeinetan ikasleek familia arauren bat negoziatzen edo eztabaidatzen ari diren guraso eta seme-alabaren bat ordezkatzeko baitute. Ikasleek erabakiko dute zein den eztabaidagaia eta pertsona bakoitzaren argudioak. Dilemarekin abiarazitako gaiari jarraiki, gauean etxera itzultzeko ordua izan daiteke adibide bat. Egoera izan daiteke: bi anai-arreba gurasoekin negoziatzen larunbat gauean zein ordutan heldu etxera. Antzezpenak burutuko dira. Ondoren, baliatutako argudioak komentatzeko dituzten taldeak, baita alderdi biek adierazitako arrazoiak ere.

Jarduerak

Gida honetan proposatzen dizkizuegun fitxez gainera, badira beste jarduera batzuk Giza Eskubideei buruzko kontzientzia sustatzen lagunduko dizuetenak; era horretan, hezkuntza-lana modu zabalagoan eta osatuagoan egin ahal izango duzue.

Giza eskubideekin zerikusia duten efemerideak

Giza eskubideen inguruko efemerideak didaktika eta hezkuntzarako erabiltzea oso egokia izan daiteke bizikidetzarako bakea behar dela azpimarratzeko; azpimarra itzazue, modu positiboan, giza eskubideekin zerikusia duten eta gainditu gabeko egoera batzuk gogorarazteko baliagarriak diren alderdi desberdinak.

Datak:

Haurren Eskubideen Nazioarteko Eguna, azaroaren 20a

Giza Eskubideen Eguna, abenduaren 10a

Bakearen Aldeko Eskola Eguna, urtarrilaren 30a.

...

Ikastetxe arteko ekintzak

Hainbat ikastetxek batera jarduerak egitea oso mesedegarria da ikastetxeetako profesionalen arteko lankidetzarako, eta gainera harremanetan jarriko ditu auzo eta herrietako neska-mutilak.

Elkartasun-kanpainak

Kanpaina bereziak oso baliagarriak izan daitezke gauzak elkarrekin banatzen ikasteko, axolagabeak ez izaten ikasteko, eta ikasleak Hirugarren Munduari laguntzen dieten GGKEekin eta berdintasuna eta justizia sustatzen duten erakundeekin harremanetan jartzeko.

Honako jarduerak egin ditzakezue: GGKEekin elkarlanetan aritzea eta proiektuetan parte hartzen duten boluntarioen lekukotasunak eskaintzea edo Giza Eskubideen aldeko kanpaina eta erakundeetan parte hartzea.

Ikastetxeen arteko korrespondentzia eta trukeak

Ikastetxeen artean korrespondentzia trukatzeko oso egokia izan daiteke beste errealitate batzuei buruzko komunikazio-premiak betetzeko, beste leku eta kultura batzuen inguruko jakin-mina pizteko edo beste hizkuntza eta kultura batzuen ikasketan teknika berezi moduan erabiltzeko.

Aukera ditzakegun harremanak:

Etengabeko korrespondentzia izan dezakezue maila bereko ikasgelen artean, Espainiako erkidego bereko beste ikastetxe batzuekin edo munduko gainerako lekuetako ikastetxeekin. Berezioki interesgarria da zenbait pertsonen "etsaitzat" hartzen dituzten herrialde edo lekuetakoak izatea.

Giza Eskubideei buruzko aldizkariak edo argitalpenak

Giza eskubideen defentsa sustatzen duten aldizkarietan idaztera anima ditzakezue; era horretan ikasleen lanak eta komunikazioak zabaltzen eta ezagutarazten lagunduko duzue. Idazketa oso egokia da ikerketa eta arte arloan ikasleen sormena bultzatzeko eta eskolan bertan kultura-ekoizpenak aurrera ateratzeko.

Antzerkia eta giza eskubideak

Antzerkiak gorputz adierazpena eta hizkuntza dramatikoa lantzeko aukera ematen du, eta aldi berean, ikasleek antzeztzen dituzten obrak abiapuntu harturik, gai jakin batzuei buruzko sentsibilizazioa ahalbidetzen du.

Antzerki-emanaldiak, txotxongilo-erakustaldiak eta abar proposa ditzakezue. Ikasleek berek sortutako testuak edo berdintasunari eta justiziarik buruzko beste obra batzuetako testuak erabil ditzakezue. Horiei buruz eta horietan agertzen diren sentimenduei buruzko iruzkina egin.

Ikastetxeko liburutegia

Bakea, gatazka eta giza eskubideei buruzko Haur eta Gazteentzako liburu aukeratuak eskaini behar zaizkie ikasleei irakurtzearen plazera eta pentsamendu kritikoa sustatzeko.

Proposatzen dizuegu liburu horietakoren bat irakurtzea eta gero foro bat egitea, edo bestela pertsonen eskubideen aitorpena sustatzen duten testuak sortzea.

Erakusketak:

Erakusketak oso egokiak dira, gai bat norberaren iritziaren arabera eta talde osoaren ikuspegi orokorraren arabera lantzeko aukera ematen baitute.

Beren edukiengatik interesgarriak diren gaiak aukera ditzakezue, eta horien berri emateko neska-mutilen sormena sustatzen duen moduren bat bilatu: adibidez, grafitti bat egin. Gero, sail desberdinetan sortutako lanak ikastetxeko guztiei aurkeztuko zaizkie. Komunikazio-bide gisa eta eskola-inguruneaz kontzientzia hartzeko bide gisa ere erabil daiteke.

Gure proposamenak: Kartelak, collageak, eranskailuak, marrazkiak, ikus-entzunezkoak. Bakea eta giza eskubideen defentsa aldarrikatu duten pertsonen buruzko erakusketak. Bakearen aldeko txiste grafikoaren bilduma

Lankidetzak-jolasak

Didaktika eta hezkuntza helburuetarako erabiltzen direnean oso proposamen egokiak dira, jolas egite hutsaren atseginez gozatzen erakusten baitute, eta ez dago galtzailerik. Lankidetzak eta komunikazio-modu desberdinak ezagutzen laguntzen dute. Giro aktibo, parte-hartzaile eta komunikatzailea sortzen laguntzen dute. Errealitatea ezagutzeko esperientzia eskaintzen digute.

Pedagogia, jolas, partaidetza eta sormenerako tresna gisa erabiltzen dugu.

Giro positiboa sortzen laguntzen du. Jolas ez-lehiakorrek oso esperientzia onuragarria dira taldearentzat.

Jolas motak ¹:

Finkapen, ezagutza, konfiantza, komunikazio, lankidetzak eta gatazka-konponbiderako jolasak.

¹ Paco Cascón-en "La alternativa el juego 1 y 2" delakoan begira dezakezue.

Lankidetza-jolasak

Nork bere burua finkatzeko jolasak

Horien helburua da pertsonaren autokontzeptua garatzea eta taldean finkapen hori sustatzea. Pertsonen edo taldearen alderdi positiboak bultzatzen dituzte. Era berean, aukera ematen dute norberaren premiak ezagutzeko eta horiek giro egoki batean adierazteko, taldearen barruan onarpena eta integrazioa areagotzeko. (Ezagarrien zerrenda, gaitasunen silueta, ondo egiten ditudan gauzak...)

Ezagutza-jolasak

Taldea osatzeko lehenengo urratsetako bat da; elkar ezagutzeko aukera ematen die parte-hartzaileei.

Nork bere burua aurkeztea eta gure gaitasunak eta zaletasunak azaltzea, baldintza jakin batzuk betetzen dituen norbait bilatzea, atsegin zaizkigun gauzen zerrenda aurkeztea, maizterren jolasa egitea gure izenak esanez...

Konfiantza-jolasak

Nork bere buruan eta taldean duen konfiantza probatzeko eta sustatzeko ariketa fisikoak. Aldez aurretik taldeko kideek elkar ezagutu behar dute.

Konfiantza garrantzi handikoa da: elkartasunezko jarrerak sustatzeko, ahalegin handiagoa eskatzen duen talde-lana prestatzeko, gatazkei aurre egin edo erabakiak hartzeko.

Bi baldintzatan oinarritzen dira: Taldearen barruan jarduteak sortzen dituen baldintzak: erreakzioak, bulkadak, beldurrak, esperientzia atsegingarriak. Besteekiko eta ingurunearekiko gure harremanaren ohiko erreferentzia-puntuak aldatzea.

Komunikazio-jolasak

Komunikazioa bizkortzeko helburua dute eta taldean norabide bakarreko hitz-komunikazioa hautsi nahi dute. Entzuketa aktiboa eta hitzeko komunikazioaren mezuaren zehaztasuna sustatzea. Hitzekoa ez den komunikazioa eta harreman estuagoak eta irekiagoak bultzatzea.

Adibidez, marrazkia deskribatzea, mimikaren bidez zerbait asmatzea, mezu bera hainbat laguni ematea, papertxoak ematea...

Lankidetza-jolasak

Harreman lehiakorrek gainditzeko baliabide garrantzitsuak dira. Jolas hauek helburu komuna dute eta sormenezko lankidetzarako espazio bat sortzen dute.

Lankidetzazko aulkiak, talde-antzezpenak...

Gatazkak konpontzeko jolasak eta teknikak

Helburua da horiek deskribatzen ikastea eta zergatiak, elkarreraginak, erreakzioak eta abar ezagutzea.

Gatazkak konpontzeko teknikak, rol-jolasak.

Jolasen ebaluazioa

Jolas bakoitzaren parterik garrantzitsuena da (metodo sozio afektiboa) horrek aukera ematen baitigu ikasleak bere buruarekin eta besteekin nola sentitu den aztertzeko eta konpartitzeko, jarduera aztertzeko (erreakzioak, sortu diren egoerak) eta eguneroko bizimoduan gertatzen diren antzeko egoerak balioesteko, nola konpondu diren eta zergatik ikusteko.

6. Egizu zerbait

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Globalizazioaren aurkako mugimenduak
Migrazioak
Giza Eskubideei buruzko baliabideak
Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza
Nazioarteko Elkartasuna
Emakumeak
Sindikatuak

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Giza Eskubideen Aldeko ONUren Goi Komisariaren Bulegoa
Nazioarteko Amnistia Espainia
Marokoko Giza Eskubideen Aldeko Elkartea (AMDH)
Maiatza Plazako Amak Elkartea
Human Rights
Torturaren Aurkako Taldea
Equipo Nizkor: Giza Eskubideak Latinoamerikan
Maiatza Plazako Amonak
Human Rights Watch
Giza Eskubideen Aldeko Nazioarteko Federazioa
FIAN: Elikatzeko Giza Eskubidearen alde
INCHHR: Giza Eskubideak Merkataritzan eta Inbertsioetan
Rigoberta Menchú Fundazioa
Maghreb des droits de l'Homme
San Pedro Nolasco GKE

Globalizazioaren aurkako mugimenduak

RCADE: Red Ciudadana por la Abolición de la Deuda Externa
Attac Nazioartekoa
Attac Madrid
Maastrich-eko Europaren aurkako mugimendua
Portoalegreko Munduko Gizarte Foroa 2002
Via Campesina
Erresistentzia Globaleko Mugimendua
Sevillako Gizarte Foroa
Europako Gizarte Foroa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Migrazioak

Zaragozako Abokatuen Elkargoko Atzeritarrei buruzko Web orria
Etorkinen Informazio eta Laguntzarako Taldea (GISTI-Francia)
SOS Racismo Madrid
Andalucía Acoge
IOÉ kolektiboa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideei buruzko baliabideak

Giza Eskubideei buruzko Baliabideak Interneten Pangea
Zaragozako Unibertsitateko Giza Eskubideei buruzko Zerbitzaria

Pangea: Internet Solidarioa
Kontrainformazioa Nodo50
UNESCOren Bakearen eta Giza Eskubideen Aldeko Katedra
Granadako Unibertsitateko Kulturarteko Ikerlanetarako Laborategia
Bakerako Ikerketa Zentroa
Minesottako Unibertsitateko giza eskubideei buruzko baliabideak (gaztelaniaz)
Behartutako desagertuenak
MoveOnPeace
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza

Edualter
Apdhe-ren Bake Hezkuntza Mintegia
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Nazioarteko Elkartasuna

Intermon
Askapen Nazionalerako Fronte Zapatista
Sodepaz
Arabiar Kausaren Aldeko Elkartasun Batzordea
Kanal solidarioa
Garapenerako GKEen konfederazioa (CONGDE)
Fronte Polisarioaren Espainiako Ordezkaritza
ACSUR Las Segovias
Mugarik gabeko Medikiak
Saharar preso eta desagertuen aldeko elkartea
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Emakumeak

Afganistaneko emakumeak
Emakumeak Sarean
Emakumeen Giza Eskubideen aldeko Plataforma
Espainiako Estatuko Erakunde Feministen Federazioa
Sexu Erasoan Biktimei Laguntzeko Elkartea
Afganistaneko Emakume eta Haurrentzako Giza Laguntza (HAWCA)
Andaluziako Emakume Progresistak
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Sindikatuak

ELA, SOC-MR, USTEA, CC.OO., UGT, CGT
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Beste zenbait

Ecologistas en Acción
Kontsumitzaile eta Erabiltzaileen Konfederazioa
World Watch
Granadako Kontsumo Arduratsurako Kanpaina
Drogamenpekotasun eta Hiesarako federazioa - Esteka
Greenpeace
Bidezko Merkataritzaren Estatuko Koordinakundea
Melillako iruzur eta ustelkeriaren aurkako plataforma
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

7. Gehiago jakiteko...

Sarean dauden hezkuntza-baliabideak

Arrazismoa eta Xenofobia: Kulturartekotasunaren gatazka Orientabideak.

URL: <http://www.pntic.mec.es/revista3/junio/entre.cul.htm>

Manuel Méndez Santamaría

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua: Kulturartekotasuna diogunean inguru berean dauden kultura desberdinen arteko bizikidetza gatazkatsua adierazi nahi dugu. Ingurune hori kultura horietako bati dagokio, guk nagusitzat hartzen dugun horri hain zuzen, eta beste kulturak berriz, minoritarioak dira. Hezkuntza arduratsu baterako ondorioak.

Balioetan hezteak: bakerako hezkuntza

URL: <http://www.pntic.mec.es/98/diciembre/paz1.htm>

Manuel Méndez eta Pilar Llanderas

Ikastetxearen ikasketa-proiektuan arrazakeriaren eta jarrera xenofoboaren tratamendua eta aniztasunaren ezagutza sartzeko baliabideak.

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua

Bizikidetza hezkuntza-ingurunean: 1. Kulturartekotasuna. Alderdi Orokorak. 2. Gizarteratzea. 3. Intolerantzia. 4. Intolerantzia II

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/cpr.de.la.latina.carabanchel/convivir/interc.html>

Jesús Martín María Cabeza

Bizikidetzaren gaia aztertzeko proposamenak; Europako "Convivir es Vivir" deritzan nazioz gairikiko programaren barruan irakasleak prestatzea, ikastetxeetan bizikidetza hobea lortu ahal izateko.

Unitate didaktikoaren gida: Berdinak gara, desberdinak gara

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/igua-dif.htm>

Madril-Mendebaldeko Hezkuntzako Lurralde Zuzendaritzaren Osabidezko Hezkuntzako irakasleek prestatua.

Kulturartekotasunaren inguruko gogoetak eta kontzeptu-azterketak eta jarduerak didaktikoetarako proposamenak. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

D.B.H.ko 4. ikasturteko Etika arloko programazioa.

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/ies.principe.de.asturias/Etica4.htm>

I.E.S. "Príncipe de Asturias". Lorca

Etika irakasgaia prestatzea Aniztasunaren zehar-gaia lantzeko.

Geure jostailuak egiten ditugu

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/juguetes.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Gerrakoak ez diren jostailuak egitea hondakinak erabiliz: Haur Hezkuntzarako lan-proposamena. Esperientzia honen bidez zeharkako hiru gairi buruzko alderdiak landu daitezke, horien artean bakea.

Indioak gara. Mozorroak hezkuntza-baliabide gisa erabiltzea zeharkako gaiak lantzeko

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/disfraces.htm>
Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Haur Hekuntzarako lan-proposamena, Komunikazio eta Antzezpen Arloko Ingurune Fisiko eta Sozialaren Arloan sartua. Era berean, oso gida baliagarria da Zeharkako Gaiei dagozkien alderdi batzuk lantzeko, adibidez: berdintasuna, besteenganako begirunea, tolerantzia, ingurumenaren babesa.

GKEak Eskolan

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/ongs.htm>
Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Hainbat GKEk prestaturiko hezkuntza-materialen bilduma hau Haur Hezkuntzako zeharkako gaiak lantzeko erabiltzen da. Material bakoitzarekin batera fitxa bat dator eta bertan haren interes didaktikoari buruzko iruzkinak agertzen dira.

Elkartasunean hezte

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/primaria/transversales/vaquita.html>
Mercedes García Ruiz, Javier Pérez Llorente, Alberto Rodríguez Felipe, Ruth Rodríguez Ríos, Rocío Segura Rodríguez, Ana María Suárez Gea eta Natalia Villalobos Vencelá. Bakerako Hezkuntzari dagozkion gaiak aztertzen ditu eta Jarduera Koadernoan du ikasleentzat. Lehen Hezkuntzarako prestatua.

Film baten azterketa estetiko eta etikoa

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/paz2.html>
Marta Soria eta Pablo Arnau
M. Manchevski-ren "Before the Rain" filma aztertuz, nahi dugu ikasleek hizkuntza zinematografikoaren bidez jaso dituzten balio moralak (tolerantzia, elkartasuna, aniztasuna) bereganatzea, eta espainiar curriculumaren zeharkako gaiei buruzko gogoeta egitea. Material didaktikoen fitxategi trinkotuak ere eskura daitezke: I Eranskina, filmaren iruzkina egiteko gida. Kontakizun mitikoa genero humanistikoaren barruan, II. Eranskina, filma ikusteko gida: osagai teknikoak, formalak eta estetikoak. .

Desberdintasunen hiria, arrazakeriaren, xenofobiaren eta antisemitismoaren aurkako erakusketa

URL: <http://www.pntic.mec.es/pagtem/babel/>
Baruch Spinoza Fundazioa.
Argazki Erakusketa birtuala; gaiak ikasgelan aztertzeko beharrezko iruzkinak ematen ditu. Bere helburua da intolerantzia-zko jarrerak eta jokabideak erakustea, gogoeta sustatzea eta jarrerak aldatzea. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

Informazioa eta baliabideak beste zerbitzari batzuetan:

"Crece con Derechos" proiektua

URL: <http://www.ucm.es/info/quiron/crece.htm>
Hezkuntza Fakultatea – Irakasleen Heziketa Zentroa – Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea
Oso material didaktiko interesgarriak dituen proiektu honen bidez haurrek beren eskubideei buruz kontzientzia handiagoa hartzea lortu nahi da. Ekimen horretan oso kontuan hartu da XXI. Mendeko Hezkuntzarako Nazioarteko Batzordearen Txostenaren gomendioa, aurrerapen teknologiko berriek ematen dizkiguten aukerak hobeto aprobetxatu behar direla baitio.

EDUALTER, Bake, Garapen eta Kulturartekotasunerako Hezkuntza baliabideak sarean

Katalana, galegoa, euskara eta gaztelania.

URL: <http://www.pangea.org/edualter/>

Hainbat eratako materialak (liburu eta artikuluen fitxak, bideoak, dokumentuak) Bakearen, Kulturartekotasunaren eta Garapenaren Hezkuntzarako. Material horien fitxategi trinkotuak eskura daitezke PDF formatuan.

Fundació per la Pau

Katalana, gaztelania, ingelesa

<http://www.pangea.org/perlapau/>

Dokumentuak eta baliabideak sarean, bereziki "Boletín de la Fundación por la Paz" argitalpena. Fundazioak Baliabide eta Dokumentazio Zentroa du eta hainbat mintegi antolatzen ditu, bakearen defentsa, desmilitarizazioa, indarkeria-eza eta elkartasuna aztergai hartuta.

Espainiako Gazteriaren Kontseilua (CJE)

URL: <http://www.cje.org/tolerancia/toleraindex.htm>

Material asko eta oso egokiak ditu eta fitxategi trinkotuak eskuratzeko aukera ematen du. CJEk era askotako edukiak eskaintzen ditu bere zerbitzarian: abian diren kanpainak, Aniztasunaren aldeko Agiria, Kulturarteko Hitzordua, Kulturarteko Jolasa, Albisteak, legegidapenak eta abar.

Kulturarteko Hezkuntza

Ingelesa, frantsesa, alemana eta gaztelania

URL: <http://www.solidar.org>

SOLIDAREN Web orria. Erakunde honek Gizarte Ongizatea, Hezkuntza Iraunkorra eta Garapen Iraunkorra bultzatzen duten hainbat GKE elkartzen ditu. Europako Batasunaren laguntza du.

Gizarte Ingurunea

Gaztelania, katalana, euskara, alemana, ingelesa eta frantsesa.

URL: <http://www.entornosocial.es>

Argitalpen elektroniko hau hainbat biztanle-talderekin (adinekoak, ezgaituak, adin txikikoak, emakumea, gaztea, etorkinak, bazterturik dauden pertsonak eta abar) lan egiten duten erakundeentzat eta gizarte-arreta eta zerbitzuak eskaintzen dituzten zentroentzat egina da.

Arrazismoaren aurka lanean ari diren GKEen arteko lankidetzak.

Ingelesa, alemana eta gaztelania.

URL: <http://www.fight-racism.org>

GKEen orrialdea, esteka, iritzi eta albisteekin.

Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordea, Europako Kontseilua.

Ingelesa eta frantsesa

URL: <http://www.ecri.coe.fr>

ECRiren orri ofiziala. Bere jarduerari buruzko dokumentu ofizialak ditu, datu soziologikoak eta hezkuntza-material oso egokiak (hezkuntza-paketeak, baliabide grafikoak eta bideo trinkotuak eskuratzeko moduan).

1997 European Year Against Racism

Gaztelania, ingelesa, alemana.

URL: <http://europa.eu.int/en/comm/dg05/1997/cover.htm>

Glosategia; arrazakeriari buruzko liburu eta filmen kritikak; arrazakeriaren aurkako borrokarako jardunbide egokiak; heziketa-ekimenak, esperientzien zabalkundea, hezkuntza-proiektua; Lehiaketak; Legeria; hori dena Europako eremuaren barruan.

Errefuxiatuentzako Nazio Batuen Goi Komisarioa – Nazioarteko Bulegoa

Ingelesa, frantsesa, alemana

URL: <http://www.unhcr.ch>

Unitate didaktikoak eta jarduerak prestatzeko moduluak, Hizkuntza eta Literatura, Arte, Historia, Geografia eta Gizarte Hezkuntza arloetan. Lehen Mailako Hezkuntzako Hirugarren Ziklorako (10-12 urte) eta Bigarren Hezkuntzarako: dena ingelesez. Material batzuk frantsesez.

CIPIE, Inmigrazioaren Behatoki iraunkorra

URL: <http://www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm>

Espainiako prentsan, irrati eta telebistetan inmigrazioari buruz diotena aztertzen du. Hedabideei buruzko txosten interesgarriak; sarean argitaratuak.

“Desberdinak Gara, Berdinak Gara” dokumental-baliabideei buruzko gida. -0) Madrid, 1995

URL: <http://www.eurosur.org/RACIS/portada.htm>

Arazakeria, Xenofobia, Antisemitismoa eta Intolerantziaren aurkako Gazteriaren Europako Kanpainaren Espainiako Batzordeak egindako gida da eta gai horietaz arduratzen diren pertsonen, hezitzaileen, ONGen eta oro har elkarte-mugimenduari beren lana egiteko tresna baliagarri bat emateko helburua du.

Secretariado General Gitano Elkarte

URL: <http://www.asgg>

Bibliografia, ikus-entzunezko material eta prentsako berri laburrei buruzko datu-baseak.

United for Intercultural Action European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees

Ingelesa

URL: <http://www.united.non-profit.nl/>

Arazakeria eta diskriminazioaren aurkako borroka inguruko gaur egungo gaiak aztertzen dituzten informazio-liburuxka interesgarriak.

Errefuxiatuentzako Baliabideen Gida

URL: http://www.eurosur.org/IEPALA/guia_ref

Espainian errefuxiatuentzat lan egiten duten erakunde garrantzitsuenak identifikatu eta horietan eta beren zerbitzuetan jasotako informazioa zorrotz prozesatu ondoren osatutako gida da. Espainian errefuxiatu-egoera lege onartzeko aukera ematen duten tresna juridikoen bilduma eta errefuxiatuen eskubideen babesa bermatzen duten neurrien aplikazioa hartzen du bere barruan.

Revista Internacional de Ciencias Sociales

URL: <http://www.unesco.org/issj>

UNESCOk 1949. urtean sortu eta hiru hilean behin argitaratzen da aldizkari hau sei hizkuntzatan: Ingelesa, frantsesa, gaztelania, arabiera, txinera eta errusiera. Balio handiko datu-baseak ditu.

Manifiesto 2000

URL: <http://www.unesco.org/cpp/sp/index.html>

Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2000. urtea Bakerako Kulturaren Nazioarteko Urte izendatu zuen eta UNESCOk horren inguruko jarduerak koordinatzen ditu mundu osoan. Bakearen Nobel Saridunek proposatu dute Bakearen eta indarkeria-ezaren kulturarako Manifiesto 2000 delakoa egitea, gizakiek dagokien erantzukizuna beren gain har dezaten: ez da deialdi bat, ez da goi mailako erakundeei helarazitako eskaera bat. Gizaki bakoitzak bake-kultura sustatzen duten balioak, jarrerak eta jokabideak benetan gauzatzeko duen erantzukizunari dagokio. Eraikuntza-lanetan.

Balioetan Hezteko materialak

Katalana eta gaztelania

URL: <http://www.xtec.es/recursos/valors/valors.htm>

Kataluniako Hezkuntzarako Informatika Programako zerbitzariaren orria da. Bere Datu Base bibliografikoak honako gaiak hartzen ditu: Kontsumoa, Giza Eskubideak, Garapenerako Hezkuntza, Bakerako Hezkuntza, Moralaren Hezkuntza, Bide Hezkuntza, bi sexuentzako aukera-berdintasuna, Kulturartekotasuna, Ingurumena, Gogoeta etikoa, Osasuna, Sexualitatea eta Tutoretza. SENDERik (Herri Kulturarako Zerbitzuen Fundazioak) prestatu du.

Arrazakeria, xenofobia eta antisemitismoari buruzko eta Arrazakeriaren aurkako Europako Urteari buruzko ebazpena (1997) – B4-0045/97

URL: <http://www.europarl.es/correo/postales/racismo.html>

AFS-Kultura artekoa – Hezkuntza Orokorrerako Programa

URL: <http://www.afs-intercultura.org/index.html>

Moldaketa erraz batzuk eginda erabil daitezkeen material didaktikoak, gai hauek lantzeko: Giza Eskubideetan Hezteak, Kulturarteko Hezkuntza, Boluntarioentzako Hezkuntza eta Kontzientzia orokorra.

Averroes, Andaluziako Hezkuntzarako Sare Telematikoa

URL: <http://averroes.cec.junta-andalucia.es/www/inmigrantes/enlaces.html>

Kulturartekotasun eta Hezkuntzari buruzko esteken bilduma interesgarria; informazioa erabili daitezkeen hezkuntza-mailak eta horiei buruzko baliabideak azaltzen dira.

Zeharkako Gaietarako Programa – Hezkuntza eta Kultura Kontseilaritza – Madrilgo Erkidegoa

URL: <http://platea.pntic.mec.es/cam/srp/transversales/Transversales.html>

Funtsean, irakasleen prestakuntzarako ikastaro-eskaintzak dira.

Garapenerako hezkuntza, gatazkak eta era horretako beste gai batzuetan zuzenean lan egiteko eta jarduera zehatzak antolatze materialak.

Teknika eta estrategia didaktikoak

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak HEGOA: Bilbao, 1997. 172, 174, 176 eta 178. or.

Tekniken Koadernoak

"Eta zuk... zer diozu? Proiektua, ACSUR-Las Segovias, garapenerako hezkuntza-arloa.-
Madril, 1995

Nola prestatu gidoi didaktikoak?

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak. HEGOA: Bilbo, 1997. 154. or.

Irudi batekin egin ditzakegun lanen zerrenda

Pedro Saez. Gatazken Gakoak. Garapenerako hezkuntza-gida didaktikoak. CIP: Madril, 1997.76-77 or.

Argazki-erakusketak

Nola prestatu "Mundu bakar bateko astea"

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1977. 11-13 or.

"Munduaren egoera" lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 14-17 or.

Gazteen eskubideen enkantea lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 20-26 or.

Mina-joko polemikoa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril 1997 31-36 or.

Haize-arrosa

Jarduerak

- Albatros. Kultura desberdin batekin topo egitea. Kultura-aurreiritziei buruzko jarduera
- AVE trenak. Indarkeriarik gabeko ekintza-metodoak pentsatzeko jarduera. Roleplaying
- Kulturarteko aniztasunerako jarduera. Kulturartekotasuna
- Jarduera. Marginazio-estereotipoak.
- Ikus-entzunezko Baliabidea: "La clase dividida" bideoaren erreferentzia. Ikuspegi sozio-afektiboa.

Giza eskubideen aldarrikapen unibertsala

Hitzaurrea

Kontuan izanik munduko askatasuna, justizia eta bakea giza familiako kide guztien berezko duintasunean eta eskubide berdinean eta ukaezinetan oinarritzen direla;

Kontuan izanik giza eskubideak ez ezagutzearen eta gutxiestearen ondorioz, giza kontzientziari irain egiten dioten basakeriak gertatu izan direla; eta gizon-emakumeek, beldur eta gabezia orotik aske, hitz egiteko askatasuna eta sinesmen-askatasuna izango dituzten munduaren etorrera aldarrikatu dela gizakiaren helburu nagusi;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela giza eskubideak zuzenbidezko erregimen batek babestea, gizakia-tirania eta zapalkuntzaren aurkako azken irtenbidea den matxinadara jo beharrean aurkitu ez dadin;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela, baita ere, herrialdeen artean harreman lagunkoia bultzatzea;

Kontuan izanik Nazio Batuetako kide diren herriek gizakiaren oinarritzko eskubideetan, gizakiaren duintasun eta balioan eta gizonen eta emakumeen eskubideen arteko berdintasunean duten fedea tinko azaldu dutela Agirian; eta, askatasunaren ikuspegi zabalago baten barruan, gizarte aurrerakuntza sustatzeko eta bizitza-maila jasotzeko erabakita daudela adierazi dutela;

Kontuan izanik Estatu Kideek, Nazio Batuen Erakundearekin elkarlanean, gizakiaren oinarritzko eskubide eta askatasunen begirune orokorra eta eraginkorra ziurtatzeko hitza eman dutela;

Kontuan izanik emandako hitz hori osotasunean betetzeko garrantzi handikoa dela eskubide eta askatasun horiek berdinean ulertzea;

BATZAR NAGUSIAK

GIZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN

UNIBERTSAL HAU EGITEN DU

Herri eta nazio guztiek izan beharreko jomuga legez, bai norbanakoek eta bai erakundeek. Aldarrikapen honetan etengabe oinarrituta, alde batetik, eskubide eta askatasun hauen begirunea bultzatzen dezaten irakaskuntzaren eta hezkuntzaren bidez eta, bestetik, nazio mailan eta nazioarte mailan arian-arian neurriak hartuz, era eraginkorrean eta orokorrean ezar daitezkeen ziurtatzeko, bai elkarkide diren estatu batuetako herrien artean eta baita horien eskumenpean dauden lurraldeetan ere.

1. atala

Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

2. atala

Gizaki orori dagozkio Aldarrikapen honetan adierazitako eskubide eta askatasunak, eta ez da inor bereziko arraza, larru-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorterrria edo gizarteko jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik.

Ez zaio begiratuko gainera, pertsona zein herrialde edo lurraldetakoa den; ezta hango politikari, legeei edo nazioarteko egoerari, nahiz eta herri hori burujabea izan, besteren zainpeko lurraldea, autonomiarik gabea edo nola-halako burujabetasun-mugak dituen.

3. atala

Norbanako guztiek dute bizitzeko, aske izateko eta segurtasunerako eskubidea.

4. atala

Inor ez da izango besteren esklabu edo uztarpeko; debekatuta dago esklabutza eta esklabuen salerosketa oro.

5. atala

Ezin daiteke inor torturatu, ezta inori zigor edo tratu txar, anker eta lotsarazlerik eman ere.

6. atala

Edozein gizon-emakume du, nonahi, lege-nortasundun dela aitor diezaioten eskubidea.

7. atala

Gizon-emakume guztiak berdinak dira legearen aurrean eta denek dute, bereizkeriarik gabe, legezko babesa izateko eskubidea. Denek dute Aldarrikapen hau hausten duen edozein bereizkeriaren aurka eta bereizkeria horren eragileen aurka babes berbera izateko eskubidea.

8. atala

Pertsona orok du Konstituzioak edo legeek gizon-emakumeei aitortzen dizkieten oinarritzko eskubideak hausten dituzten ekintzetatik babesteko, norbere herrialdeko auzitegi aginpidedunetan errekurso eraginkorra jartzeko eskubidea.

9. atala

Inor ezingo da arrazoirik gabe atxilotu, preso hartu edo erbesteratu.

10. atala

Pertsona orok eskubidea du, berdintasun osoan, auzitegi burujabe eta alderdikieriarik gabean jendaurrean hitz egin eta zuzentasunez entzun diezaioten, nahiz bere eskubide eta betebeharrak erabakitzeke, nahiz bere aurkako salaketa penalak aztertzeke.

11. atala

1. Delituagatik salatutakoak eskubidea du errugabetzat jo dezaten, errudun dela legez eta jendaurreko epaiketan frogatzen ez den bitartean. Epaiketan bere burua zaintzeko berme guztiak ziurtatuko zaizkio.

2. Egintzak edo behar-uzteak izandakoan, herrialdeko edo nazioarteko legeriaren arabera delitu ez baziren, ezingo da inor kondenatu. Delitua egitean ezargarri den zigorra baino larriagorik ere ezingo zaio jarri.

12. atala

Ez dago arrazoirik gabe beste inoren bizitza pribatuan, familian, etxean edo postan eskusartzerik, ezta inoren ohore edo izen onari eraso egiterik ere. Nornahik du eskusartze edo eraso horien aurka legezko babesa izateko eskubidea.

13. atala

1. Pertsona orok du joan eta etorri aske ibiltzeko eskubidea eta Estatu baten lurraldean bizilekua aukeratzekoa.

2. Pertsona orok du edozein herrialdetatik alde egiteko eskubidea, baita norberetik ere, eta norbere herrialdera itzultzekoa.

14. atala

1. Jazarpenik jasanez gero, pertsona orok du edozein herrialdetan babesa bilatu eta izateko eskubidea.

2. Eskubide horretara ezin izango da jo delitu arruntek sortutako auzibideko egintza baten aurka, ezta Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurkako egintzak direla-eta ere.

15. atala

1. Pertsona orok du herritartasuna izateko eskubidea.

2. Inori ezingo zaio arrazoirik gabe herritartasuna kendu, ezta herritartasuna aldatzeko eskubidea ukatu ere.

16. atala

1. Gizonek eta emakumeek, ezkontadinetik aurrera, ezkontzeko eta familia aratzeko eskubidea dute, arraza, herritartasun edo erlijioagatiko inolako mugarik gabe; eta, ezkontzari dagokionez, eskubide berberak dituzte bai ezkontuta jarraituz gero eta bai ezkontza-lotura ezabatuz gero ere.

2. Ezkongaien baimen aske eta osoz ez bada, ez dago ezkontzerik.

3. Familia da gizartearen oinarri jatorra eta berezkoa, eta Estatuaren eta gizartearen babesa izateko eskubidea du.

17. atala

1. Pertsona orok du jabe izateko eskubidea, bakarka nahiz taldean.

2. Arrazoirik gabe, ez zaio inori bere jabegoa kenduko.

18. atala

Pertsona orok pentsamendu-kontzientzi eta erlijio-askatasunerako eskubidea du; eskubide horren barne da erlijio edo sinesmena aldatzeko askatasuna eta baita norbere erlijioa edo sinesmena bakarka nahiz taldean, jendaurrean edo pribatuan irakaskuntzaz, ihardueraz, kultuz eta aginduak gordez azaltzeko askatasuna ere.

19. atala

Gizabanako guztiek dute eritzi-eta adierazpen-askatasuna. Eskubide horrek barne hartzen du erlijioa eta sinismena aldatzeko askatasuna eta bakoitzaren eritziengatik inork ez gogaitzeko eskubidea, ikerketak egitekoa eta informazioa eta eritziak mugarik gabe eta nolanahiko adierazpidez jaso eta zabaltzekoa.

20. atala

1. Nornahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea.

2. Inor ezingo da behartu elkarte bateko kide izatera.

21. atala

1. Pertsona orok du bere herrialdeko gobernuan parte hartzeko eskubidea, zuzenean nahiz libre aukeratutako ordezkarien bitartez.

2. Pertsona orok du berdintasunez norbere herrialdeko funtzio publikoan sartzeko eskubidea.

3. Herriaren borondatea da botere publikoaren agintearen oinarria; borondate hori aldian-aldian egingo diren benetako hauteskundeetan adieraziko da.

Hauteskundeok bozketa orokor eta berdinez eta isilpeko boto bidez egingo dira, edo boto askatasuna bermatzen duen beste bide batez.

22. atala

Pertsona orok du, gizarteko kide denez gero, gizarte-segurantza izateko eskubidea eta, herrialdearen ahaleginaz eta nazioarteko laguntzaz, Estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan izanik, norbanakoaren duintasunerako eta nortasuna garatzeko ezinbestekoak diren ekonomi, gizarte eta kultura mailako eskubideak asetuta izatekoa.

23. atala

1. Pertsona orok du lan egiteko eskubidea, lana aukeratzekoa, lanbaldintza bidezkoak eta egokiak izatekoa, eta langabeziaren aurkako laguntza jasotzekoa.
2. Pertsona orok du, bereizkeriarik gabe, lan beragatik lansari berbera jasotzeko eskubidea.
3. Lanean ari denak bidezko lan-saria eta aski zaiona jasotzeko eskubidea du, bai bera eta bai bere familia, giza duintasunari dagokion bezala bizitzeko bestekoa. Horretarako aski ez bada lansaria, gizarteko laguntzaren bidez osatuko da.
4. Pertsona orok du, norbere interesen alde egiteko, sindikatuak eratu eta sindikatuko kide izateko eskubidea.

24. atala

Pertsona orori dagozkio atsedenerako eskubidea, aisiarakoa, lanaldiaren iraupen mugatua izatekoa eta aldian-aldian ordaindutako oporrak izatekoa.

25. atala

1. Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiari osasuna eta ongi izatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, medikusorospena eta gizarte-zerbitzuak; eta baita lanik eza, gaixotasuna, elbarritasuna, alarguntasuna, zahartzaroa edo bizibidea nahi gabe galtzeko beste kasuren bat gertatzen denerako aseguruia izateko eskubidea ere.
2. Amek eta haurrek laguntza bereziak jasotzeko eskubidea dute. Haur guztiek, senar-emazteengandik nahiz ezkontzatik kanpo jaiotakoek, gizartearen babes berbera izateko eskubidea dute.

26. atala

Pertsona orok du hezkuntza-eskubidea. Hezkuntza dohainekoa izango da oinarrizko ikasketei dagokienez behintzat. Oinarrizko ikasketak egitea derrigorrezkoa izango da; heziketa teknikoa eta lanbiderakoa, orokorra; eta denek izango dute goimailako ikasketak egiteko aukera bera, norberaren merezimenduen arabera.

2. Hezkuntzaren helburua giza nortasuna guztiz garatzea izango da eta giza eskubideen eta oinarrizko askatasunen errespetua indartzea; herrialde, arraza eta erlijio guztien arteko elkar-ulertze, jasankortasun eta adiskidetasunaren alde egingo du; eta Nazio Batuen iharduna bultzatuko du, bakeak iraun dezan.

3. Gurasoek lehentasunezko eskubidea izango dute seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko.

27. atala

1. Pertsona orok du eskubidea elkarteko kultur ekitaldietan aske parte hartzeko, artelanez gozatzeko, eta zientzi aurrerakuntzan eta horri darizkion irabazietan parte hartzeko.

2. Zientzia, literatura edo arte mailan egindako lanen egille diren pertsona guztiek dute horregatik eskubidea dagozkien interesak eta materialak babes dakizkien eskubidea.

28. atala

Pertsona guztiei dagokien eskubidea da, Aldarrikapen honetan azaldutako eskubide eta askatasunak era eraginkorrean garatuko dituen gizarte mailako eta nazioarteko ordena ezar dadin.

29. atala

1. Pertsona orok komunitatearekiko betebeharrak ere baditu, komunitatea baita bere nortasuna guztiz eta era askean garatzeko toki bakarra.

2. Pertsona orok, gainontzeko herritarren eskubide eta askatasunen begirunea ziurtatzeko eta gizarte demokratiko bateko moral, ordena publiko eta ongizate orokorreko bidezko eskakizunak betetzeko legez ezar daitezen mugak baino ez ditu izango dagozkion eskubide eta askatasunez baliatzeko orduan.

3. Eskubide eta askatasun hauetaz ezingo da inor baliatu Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurka.

30. atala

Aldarrikapen honetan jasotako ezertan ezingo da ulertu Estatuari edo talde edo norbanakoren bati Aldarrikapen honetan bertan adierazitako edozein eskubide eta askatasun deuseztatzeko ekintzak edo ihardunak burutzeko eskubidea ematen zaionik.

UMEAREN ESKUBIDEEI BURUZKO KONBENTZIOA

Nazio Batuen Batzar Orokorrak 1989ko azaroaren 20an onartua. Xedapen nagusien laburpena (Unicef Espainia).

1. Artikulua: Umearen definizioa

Ume bezala definitzen da gizaki oro bere jaiotzatik hasi eta 18 urte bete arte, adin hori baino lehenago adin-nagusitasuna lortzen ez badu behintzat.

2. Artikulua: Diskriminaziorik ez

Eskubide guztiak ume guztiei aplikatu behar zaizkie, inolako salbuespenik gabe, eta Estatuaren obligazioa da umea era guztietako diskriminazioetatik babesteko beharrezko neurriak hartzea.

3. Artikulua: Umearen interesak lehentasuna dauka

Umeari buruzko neurri guztien oinarrian, haurren interesak lehentasuna duela hartu behar da kontuan. Estatuari dagokio babes eta zaintza egokia ziurtatzea, gurasoek edota beste pertsona arduradunek horretarako gaitasunik ez dutenean.

4. Artikulua: Eskubideen aplikazioa

Estatuaren obligazioa da Konbentzio honetan onartutako eskubide guztiak eraginkorrak izan daitezen beharrezko neurriak hartzea.

5. Artikulua: Gurasoen gidaritza eta orientazioa

Estatuaren obligazioa da gurasoek eta baita familiartekoek ere umeari bere ahalmen eta gaitasunen eboluzioarekin batera doan orientazio emateko dituzten erantzukizuna eta eskubideak errespetatzea.

6. Artikulua: Bizi-iraupena eta garapena

Ume orok du bizitzeko eskubide intrintsekoa eta Estatuaren obligazioa da umearen bizi-iraupena eta garapena garantizatzea.

7. Artikulua: Izena eta nazionalitatea

Ume orok dauka jaiotzatik beretik izena edukitzeko eta baita nazionalitate bat lortzeko eskubidea ere.

8. Artikulua: Identitatea gordetzea

Estatua behartua dago umearen identitatea babestera eta, behar izanez gero, berrezartzera, baldin eta umeari identitate horren zati bat edo bere osagai guztiak (izena, nazionalitatea eta famili mailako loturak) kendu izan balitzaizkio.

9. Artikulua: Gurasoen banantzea

Umearen eskubidea da bere gurasoekin bizitzea, banantzea umearen beraren interes gorenerako beharrezkoa gertatzen den kasuetan izan ezik. Umearen eskubidea da guraso biek zuzeneko harremana edukitzea, horietako batengandik edo baita biengandik ere banandua edo apartatua egonez gero. Estatuari dagokio alderdi honen erantzule izatea, banantzea berorren ekintza batek eragina gertatzen den kasuan.

10. Artikulua: Familia berriro elkartzea

Umeen eta baita berorien gurasoen eskubidea da atzerriko edozein herritatik irtetea eta bakoitzaren herrialdean sartzea, beti ere familia berriro elkartzeko edota gurasoen eta seme-alaben arteko harremana mantentzeko.

11. Artikulua: Erretentzio eta traslado ez-zilegiak

Estatuaren obligazioa da traslado ez-zilegien kontra eta umeak atzerrian zilegi ez den moduan erretenitzearen kontra borrokatzeko beharrezko neurriak hartzea, bai hori egiten duena gurasoetako bat denean, edo baita hirugarren pertsona batek egiten duenean ere.

12. Artikulua: Umearen iritzia

Umeak bere iritzia adierazteko eskubidea dauka, eta baita iritzi hori kontuan hartua izateko eskubidea ere, haurrari dagozkion arazo guztietan.

13. Artikulua: Adierazpen-askatasuna

Ume orok du era guztietako ideiak eta informazioak bilatu, jaso eta hedatzeko eskubidea, beti ere hori egiten duenean beste batzuen eskubidearen kalterako ez baldin bada.

14. Artikulua: Pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasuna

Umeak pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasunerako eskubide osoa dauka, bere gurasoen gidaritzapean eta legeak ezarritako agindu eta mugen barruan noski.

15. Artikulua: Elkartzeko askatasuna

Ume orok du elkartzeko askatasunaren eskubidea, eta baita bilerak egiteko eskubidea, beti ere hori beste inoren eskubideen kontra ez baldin badoa.

16. Artikulua: Bizitza pribatuaren babesa

Edozein umek dauka bere bizitza pribatuan, bere familian, bere helbidean eta bere korrespondentzian beste inork muturrik ez sartzeko eskubidea eta baita bere ohorean erasotua ez izateko eskubidea ere.

17. Artikulua: Informazio egokia jasotzeko eskubidea

Komunikabide sozialek zeregin oso garrantzitsua betetzen dute umeei zuzendua dagoen informazioa, helburu bezala haurren ongizate morala sustatzea duen informazioa, hedatzeko orduan. Herrien elkar-ezagutza eta elkar-ulermena, umearen kultura errespetatuz. Estatuaren obligazioa da puntu honen inguruan neurri sustatzaileak hartzea, eta umea, bere ongizaterako kaltegarria gerta daitekeen informazio eta material orotatik babestea.

18. Artikulua: Gurasoen erantzukizuna

Guraso bien erantzukizunik behinena umeen hazkuntza da eta Estatua beren eginkizun horretan beharrezkoa duten asistentzia ematera behartua dago.

19. Artikulua: Tratu txarren aurkako babesa

Estatuaren obligazioa da gurasoek edo haurren zaintzaz arduratzen den beste edozein pertsonak emandako tratu txarretatik umeak babestea eta horri buruzko neurriak, prebentzio-mailakoak nahiz tratamendukoak ezartzea.

20. Artikulua: Beren famili girotik aldenduak dauden umeen babes

Estatuaren obligazioa da beren famili girotik aldenduak dauden umeei babes berezia eskaintzea, atentzio familiarra ordeztuko duten zaintzen mesedea jasoko dutela ziurtatuz edota etxe edo egoitza egoki baten ezarriak izango direla ziurtatuz, beti ere umearen jatorri kulturala kontuan hartuz.

21. Artikulua: Adopzioa

Adopzioa edo umeordetza ezagutu, onartu eta/edo baimentzen duten Estatuetan, beti ere umearen interes gorenak edukiko du lehentasunezko kontsiderazioa, adopzioa onargarria dela ziurtatzeko beharrezko garantia guztiak bertan biltzen direla segurtatuz, hala nola baita agintari eskudunen baimena ere.

22. Artikulua: Ume errefuxiatuak

Babes berezia eskainiko zaie errefuxiatutzat jotzen diren umeei edota errefuxiatuaren estatutua eskatzen dutenei, eta Estatuaren obligazioa da erakunde eskudunekin lankidetzan aritzea, aipatu babes eta asistentzia hori garantizatzeko.

23. Artikulua: Ume ezinduak

Mentalki edo fisikoki ezinduak diren umeek, beren autoaskitza eta erabateko gizarte-integrazio aktiboa lortzera bideratuak dauden zaintzak, hezkuntza eta trebakuntza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

24. Artikulua: Osasuna eta zerbitzu medikoak

Umeek ahalik eta osasun-mailarik altuena gozatzeko eskubidea dute, zerbitzu medikoetara eta errehabilitazioko zerbitzuetara irispidea edukitzeko eskubideaz gain, arreta berezia jarritz osasunaren lehen mailako atentzioarekin, zaintza prebentiboekin eta haur-hilkortasunaren beherakadarekin zerikusia dutenengan. Estatuaren obligazioa da umearen osasunarentzat kaltegarriak izan daitezkeen usadio eta ohitura tradizionalak desagertzera bideratuak dauden neurri egokiak hartzea.

25. Artikulua: Internamenduaren aldizkako ebaluazioa

Osasun fisiko edo mentalaren atentzio, babes edo tratamendurako agintari eskudunen aginduz internatua izan den umeak bere internamendu hori eragin zuten baldintza eta xehetasun guztien aldizkako berrikuspen eta ebaluazioa egiteko eskubidea dauka.

26. Artikulua: Gizarte-segurantz

Ume orok dauka gizarte-segurantzaren mesedea jasotzeko eskubidea.

27. Artikulua: Bizi-maila

Ume orok dauka bere garapenerako egokia den bizi-maila bat jasotzeko eskubidea eta gurasoen erantzukizun behinenetako bat da hori haurrari eskuratzea. Estatuaren obligazioa da erantzukizun hori asumitua izan dadin neurri egokiak hartzea, eta egiaz asumitua izan dadila egikaritzea, baita janarizko pentsioa ordaindu ere hori beharrezkoa gertatuko balitz.

28. Artikulua: Hezkuntza

Ume orok du hezkuntzarako eskubidea eta Estatuaren obligazioa da gutxienez ere lehen mailako hezkuntza doakoa eta derrigorrezkoa ziurtatzea. Eskolako diziplina aplikatu arren ere umearen duintasuna errespetatu egin beharko da, gizakia den heinean.

29. Artikulua: Hezkuntzaren helburuak

Estatuak onartu behar du hezkuntza umearen nortasuna eta gaitasunak garatzera bideratu behar dela, haurra bizitza heldu aktiborako prestatu ahal izateko, oinarritzko giza eskubideenganako errespetua sustatuz umearengan, eta norberaren balio kultural eta nazional propioenganako nahiz bereaz bestelako zibilizazioenganako errespetua garatuz.

30. Artikulua: Gutxiengoetako edo populazio indigenoetako umeak

Gutxiengo jakin bateko umeek nahiz populazio indigenoetako umeek beren bizitza kultural propioa edukitzeko, beren erlijio berezia praktikatzeko eta beren hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea dute.

31. Artikulua: Aisia, jolasa eta kultur jarduerak

Umeak aisiarako eta jolaserako eskubidea dauka, eta baita jarduera artistiko eta kulturaletan parte hartzeko ere.

32. Artikulua: Adin txikikoen lana

Estatuaren obligazioa da umea bere osasun, hezkuntza edo garapenarentzat kaltegarria gerta daitekeen edozein lan egikaritzetik babestu edo begiratzea; baita enplegu batean onartua izateko gutxieneko adinak ezarri eta berorren baldintzak arautzea ere.

33. Artikulua: Estupefazianteen erabilera eta trafikoa

Umearen eskubidea da estupefazianteen eta substantzia psikotropikoen erabileratik babestua izatea, eta substantzia horien produkzioan edo banaketan nahasiak egon daitezen eragozteak.

34. Artikulua: Esplotazio sexuala

Umeak esplotazio eta abusu sexualetatik babestua izateko eskubidea du, eta eskubide horren barruan sartzen dira prostituzioan edota usadio edo praktika pornografikoetan erabiliak izatea.

35. Artikulua: Umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa

Estatuaren obligazioa da umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa galarazteko eta prebenitzeko beharrezko neurri guztiak hartzea.

36. Artikulua: Bestelako esplotazio-forma batzuk

Umearen eskubidea da 32, 33, 34 eta 35. artikuluetan kontuan hartuak izan ez diren bestelako esplotazio-forma guztien kontrako babesak jasotzea.

37. Artikulua: Tortura eta askatasun-gabetzea

Ezein ume ez da torturatua izango, ezta tratatu krudel, anker edo bihotz-gabekorik jasango, heriotza-zigorrik, betirako presoaldirik edota atxilotze nahiz gartzeleratze legez kontrako edo arbitrarioz ezarriko ere. Askatasun-gabetua izan den ume oro gizatasunez tratatua izango da, helduengandik aparte mantendua egongo da, bere familiarekin harremanak edukitzeko eskubidea gordeko du eta asistentzia juridikoa eta bestelako laguntza egokiak berehala eskuratuko zaizkio.

38. Artikulua: Gatazka armatuak

15 urte bete aurretik umeak ezingo du zuzenean inolako liskarretan parte hartu ezta indar armatuek erreklutatua izan ere. Gatazka armatuen eragin eta erasanpean dauden ume guztiek babes eta zaintza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

39. Artikulua: Errekuperazio soziala eta bergizarteratzea

Estatuaren obligazioa da torturaren, gatazka armatuen, abandonuaren, tratu txarren edota esplotazioaren biktimak diren umeei tratamendu berezia jaso dezaten neurri egokiak hartzea, haur horien errekuperazio soziala eta bergizarteratzea ziurtatzeko.

40. Artikulua: Adin txikikoen justizia administratzea

Akusatua den edozein umek, edota legeak hautsi edo urratzeagatik errudun deklaratu den edozein umek bere oinarriko eskubideak errespetatuak izan daitezen eskubidea dauka, eta batez ere ekitatezko prozedura baten garantia guztiak aprobetxatzeko eskubidea, eta baita bere defentsa prestatu eta aurkeztu ahal izateko asistentzia juridikoa edota bestelako laguntza egokiak edukitzeko eskubidea ere. Posible denean, prozedura judizialetara ez jotzeko eta instituzio berezietan ez internatzeko ahaleginak egingo dira.

41. Artikulua: Indarrean dauden arauen errespetua

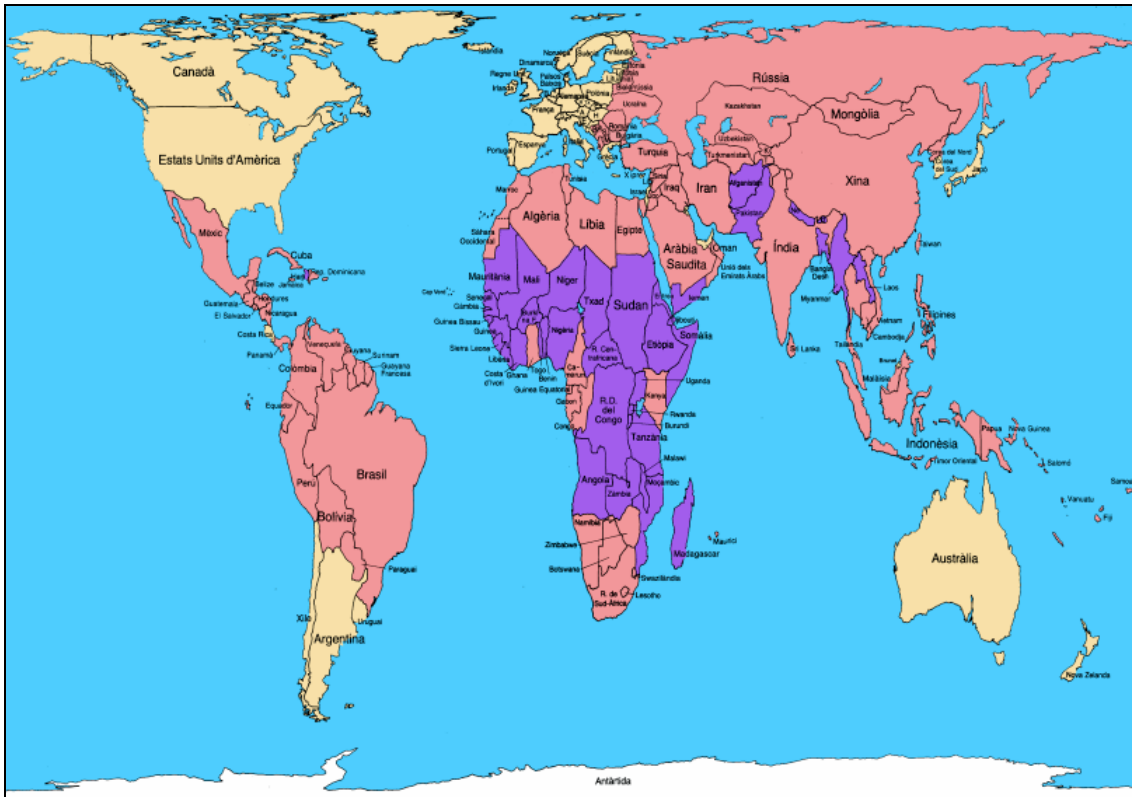
Nazioko lege batek edota Estatu horretan indarrean dagoen bestelako nazioarteko xedapen batek ezarritako arau bat Konbentzio honetako xedapen analogoa baino umearentzat faboragarriagoa gertatzen den kasuan, aipatu xedapen edo arau faboragarriago hori aplikatuko da.

Haurren Eskubideen gaineko Deklarazio Unibertsala

Laburbilduta eta modu errazean

- 1. Berdintasunerako eskubidea, arraza, erlijioa edo nazionalitatea edozein dela ere.**
- 2. Babes berezi baterako eskubidea, osasuntsu eta libre hazi daitezen fisikoki, mentalki eta sozialki.**
- 3. Izena eta nazionalitatea edukitzeko eskubidea**
- 4. Elikadura, etxebizitza eta medikuen zaintza egokia izateko eskubidea.**
- 5. Fisikoki edo mentalki ezinduak diren haurrek eskubide izan behar dute hezkuntzarako, eta laguntza bereziak eman behar zaizkie.**
- 6. Ulertuak eta maitatuak izateko eskubidea gizartearen eta familiaren aldetik.**
- 7. Hezkuntza doan jasotzeko eskubidea. Dibertitzeko eta jolasteko eskubidea.**
- 8. Arreta eta laguntza eskubidea arrisku kasuetan.**
- 9. Lan-esplotaziotik abestu behar dira haurrak eta ezin dira abandonatu.**
- 10. Solidaritatea, adiskidetasuna eta justizia sustatzen dituen hezkuntza jasotzeko eskubidea dute haurrek.**

8. Peters-en Mapa

A ze mapamundi arraroa, ezta? Esan liteke irudia dokumentuan sartzean “desitxuratu” egin dela. Bada ez, mapa ondo dago; izan ere, munduaren itxura ondoen erakusten digun plano da. Orduan, zergatik ikusi ohi dugu zapalago? Normalean Mercator-en Mapa erabiltzen delako.

Mercator-en proiektzioa

Mercator-en mapa 1569. urtean sortu zen; garai hartan marinelek belaz lagundurik zeharkatzen zituzten ozeanoak, egurrezko itsasontzietan, izarrak gidari zituztela. Proiektzio horren arrakasta honela azal daiteke: bertan egindako edozein lerro zuzenek egiazko ibilbidea erakusten du, eta mapan markatutako angeluari itsasorratzaren bidez jarraituz, ondo nabiga daiteke. Herrialdeen itxura egiazkoa da, baina horien azalera berezkoa baino askoz handiagoa da latitude altuetan, Europan eta Iparramerikan, munduko aberastasun osoaren %80 kontzentratzen den herrialdeetan hain zuzen.

Peters-en proiektzioa

Mapa hau Arno Peters historialari eta kartografoak proposatu zuen Alemanian 1974an eta sekulako eztabaida piztu zuen. Peters-en proiektzioa proiektzio zilindrikoa eta konformea zen, Mercator-ena bezala. Baina, aurrekoak ez bezala, matematikoki zuzentzen du altitude altuen distorsioa. Peters-en proiektzioak munduaren **irudi eurozentrikoa** baztertzen du. Eskalak gutxien desitxuratzen dituen proiektzioa da. Dauden proiektzio guztietatik bera egokitzen da ondoen munduaren benetako neurrietara.